

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Polona Polak

Mehanizmi participacije žensk v politiki

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Polona Polak

Mentor:izr. prof. dr. Tomaž Deželan

Mehanizmi participacije žensk v politiki

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Mehanizmi participacije žensk v politiki

S problemom enakopravnega zastopanja se srečujejo vse sodobne demokracije, saj je zastopnost žensk na pomembnejših položajih skromna kljub temu, da so bile v zadnjih letih uvedene korenite spremembe. Diplomsko delo obravnava participacijo žensk v politiki in primerja zastopnost žensk in moških v slovenskem političnem prostoru s poudarkom na nacionalni ravni. Državni zbor je predstavniško telo, ki sprejema pomembne odločitve in ima reprezentativno vlogo. Dejstvo, da je ženske težko najti v predstavniških institucijah, slabo vpliva na odločitve, ki zadevajo interese žensk. Poleg že znanih ovir za participacijo žensk v politiki (volilni sistem, strankarska organiziranost in politika oblikovanja kandidatnih list itd.) smo obravnavali mehanizme, ki participacijo ženskam omogočajo.

Pripravili smo pregled slovenskih parlamentarnih strank in mehanizmov oziroma strategij, s katerimi omogočajo participacijo žensk v politiki. S strukturiranimi vprašalniki in analizo primarnih in sekundarnih virov, smo skušali najti razloge za neenakovredno zastopnost in možne rešitve za enakovredno zastopnost obeh spolov v politiki.

Ključne besede: Ženske, Politična participacija, Politične stranke, Predstavniška demokracija, Slovenija.

Participation mechanisms for women in politics

The issue of equal representation is common to all modern democracies, as the representation of women in important positions is still modest despite the fact that in recent years radical changes were introduced. The thesis deals with women's participation in politics and compares the representation of women and men in the Slovenian political sphere with emphasis on the national level. The National Assembly is a representative body that receives important decisions and has a representative role. The fact that women are hard to find in the representative institutions, shines a bad light on decisions that are affecting the interests of women. In addition to the already well-known barriers to women's participation in politics (electoral system, partisan organization and formation of candidate lists, etc.) we discussed the mechanisms that allow the participation of women.

We prepared an overview of Slovenian parliamentary parties and mechanisms or strategies, that allow participation of women in politics. With structured questionnaires and analysis of primary and secondary sources, we tried to find reasons for unequal representation of both genders in politics and possible solutions for equal representation.

Key words: Women, Political participation, Political parties, Representative democracy, Slovenia.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	5
1.1 Cilji in problem	6
1.2 Hipoteze	7
1.3 Metode.....	8
1.4 Zgradba diplomskega dela	8
2 TEORETIČNO IZHODIŠČE IN OPREDELITEV POJMOV	9
2.1 Politična participacija.....	9
2.2 Opredelitev pojma feminizem.....	11
2.3 Politično predstavništvo	13
2.4 Mehanizmi za zagotavljanje participacije žensk.....	15
2.5 Politične stranke	18
2.6. Zgodovinski oris participacije žensk v Sloveniji	20
3 PARTICIPACIJA ŽENSK NA NACIONALNI RAVNI	24
3.1 Državni zbor.....	24
3.2 Predsednik državnega zbora.....	25
3.3 Podpredsednik državnega zbora.....	25
3.4 Poslanke v Državnem zboru RS.....	26
3.5 Volitve 2014.....	28
3.6 Poslanske skupina	30
3.7 Državni svet.....	31
4 ANALIZA PARTICIPACIJE ŽENSK V SLOVENSКИH PARLAMENTARNIH STRANKAH.....	32
4.1 Participacija žensk v SMC	34
4.2 Participacija žensk v SDS	38
4.3 Participacija žensk v DESUS	41
4.4 Participacija žensk v SD.....	44
4.5 Participacija žensk v Združeni levici	47
4.6 Participacija žensk v Novi Sloveniji	51
4.7 Participacija žensk v Zavezništvu socialno-liberalnih demokratov	53
4.8 Povzetek analize.....	56
5 SKLEP.....	58
6 LITERATURA.....	61

PRILOGE	65
PRILOGA A - Odgovori SMC, Jure Vozelj, sekretariat SMC	65
PRILOGA B – Odgovori DESUS, Nina Stankovič, Predstavnica za odnose z javnostmi	68
PRILOGA C – Odgovori SDS, Alenka Jeraj, Predsednica Ženskega odbora SDS	69
PRILOGA Č – Izpolnjeni vprašalniki	71

KAZALO TABEL

Tabela 3.2: Število dosedanjih predsednikov Državnega zbora RS.....	25
Tabela 3.3: Število dosedanjih podpredsednikov Državnega zbora RS.....	25
Tabela 3.4: Število in delež žensk v Državnem zboru RS neposredno po volitvah, 1992 - 2014	27
Tabela 3.5: Mandati poslancev po strankah in spolu – volitve 2014	28
Tabela 3.6:Število vodij in namestnikov poslanskih skupin	30
Tabela 3.7: Število dosedanjih predsednikov in predsednic delavnih teles Državnega zbora RS	31
Tabela 3.8: Število dosedanjih predsednikov Državnega sveta RS	32
Tabela 3.9: Število in delež žensk v Državnem svetu RS neposredno po konstituiranju	32
Tabela 4.1: Vprašalnik za parlamentarne stranke o enakosti žensk.	33
Tabela 4.2: Ženske v organih stranke SMC	37
Tabela 4.3: Ženske v organih stranke SDS	40
Tabela 4.4: Ženske v organih stranke DESUS	43
Tabela 4.5: Ženske v organih stranke SD	46
Tabela 4.6: Ženske v organih strank ZL	51
Tabela 4.7: Ženske v organih strank NSi	53
Tabela 4.8: Ženske v organih strank Zavezništvo	56
Tabela Č.1: Ženskam prijazna stranka - SMC	71
Tabela Č.2: Ženskam prijazna stranka – SDS	72
Tabela Č.3: Ženskam prijazna stranka DESUS	74
Tabela Č.4: Ženskam prijazna stranka SD	75
Tabela Č.5: Ženskam prijazna stranka - ZL	76
Tabela Č.6: Ženskam prijazna stranka - NSi.....	78
Tabela Č.7: Ženskam prijazna stranka - ZAB	79

KAZALO GRAFOV

Graf 3. 1: Razmerje poslank in poslancev v državnem zboru po strankah - volitve 2014.....	29
---	----

1 UVOD

Ena izmed temeljnih človekovih pravic je enakost pred zakonom, ne glede na spol ali katerokoli drugo okoliščino. V Ustavi Republike Slovenije in ustreznih zakonih so zapisane pravice, ki zagotavljajo enakost tako žensk kot moških, vendar imata danes ženska in moški, ne tako redko, različne vloge in predvsem možnosti. (Statistični urad Republike Slovenije 2007).

Po podatkih Interparlamentarne unije, sta spola na področju politike (s komaj kakšno izjemo) še vedno izrazito nesorazmerno prisotna. (Selišnik, Antič in Kogovšek 2012). »Predstavniška« demokracija, v kateri ni žensk, ni prava demokracija, ali vsaj ni dokončna demokracija. (Antič Gaber 1998, 39). V poročilu Statističnega urada Republike Slovenije je navedeno, da je zastopanost žensk daleč pod evropskim povprečjem. Prenekateri razmisleki o potrebnosti žensk v parlamentu se zadovoljijo z ugotovitvijo, da so ženske s pripustitvijo v polje politike in s priboritvijo volilne pravice postale pravno formalno enake moškim na tem pomembnem področju. S tem naj bi bilo zadoščeno temeljnemu načelom liberalne demokracije. (Antič 1998). Participacija žensk v politiki je večplasten problem, ki ga je potrebno obravnavati z različnih vidikov.

S problemom enakopravnega zastopanja se srečujejo vse sodobne demokracije, saj je zastopanost žensk na pomembnejših položajih skromna kljub temu, da so bile v zadnjih letih uvedene korenite spremembe. Še vedno je zaznati dejstvo, da višje, kot se premikamo po lestvici odločanja, moči in ugleda, manjša je prisotnost žensk. Državni zbor je predstavniško telo, ki sprejema pomembne odločitve in ima reprezentativno vlogo, saj zastopa interese tako državljanek kot državljanov. Dejstvo, da je ženske težko najti v predstavniških institucijah, slabo vpliva na odločitve, ki zadevajo interese žensk. Zato bomo v nalogi pokazali statistiko zastopanosti žensk v Državnem zboru in pogledali, katere funkcije zasedajo, da preverimo ali statistika odraža te trditve. Bi pa bilo treba omeniti, kot navaja Metka Rokсандić iz Ženskega lobija, da kvote delujejo, kot so pokazale volitve 2014. »Z uvedbo spolnih kvot se je jasno pokazalo, da samo volja volivcev ali volilni sistem nista dovolj, ker je Slovenija še vedno tradicionalna država, celo vse bolj patriarhalna v miselnosti. Podatki kažejo tako napredek kot pomanjkljivosti glede možnosti udeležbe žensk v politiki.« (Hočevnar 2015).

Ker nas zanima participacija žensk v politiki, nas seveda zanima tudi njihovo delovanje znotraj strank in kakšna je njihova funkcija in dejanska moč. Zato, da lahko ocenimo kakšen vpliv imajo ženske znotraj stranke, moramo preveriti, katera mesta in koliko pomembnih mest zasedajo znotraj organov stranke.

Naredili bomo tudi pregled ovir s katerimi se srečujejo ženske. Lahko bi jih iskali v določenih značilnostih strank, kot so njena organizacija, ideologija (ali je v programskih načelih obravnavana enakost spolov), formalna pravila (ali statut obravnava vprašanje enakih možnosti obeh spolov) in aktivnosti žensk (obstoj ženske skupine). Zato bomo naredili pregled statotov in volilnih programov strank. Prav tako bomo pogledali tudi normativno ureditev, da ugotovimo, znotraj kakšnih pravno formalnih okvirjev delujejo.

1.1 Cilji in problem

V diplomski nalogi bom opisala trenutno stanje in položaj žensk v slovenskem političnem prostoru, predvsem se bom osredotočila na zastopanost v parlamentarnih strankah.

Kot povzema M. G. Antić, so politične stranke tisti dejavnik, ki najmočneje vpliva na možnosti delovanja žensk, tako ideološko (ideologija, organiziranost strank, (ne)formalna pravila) kot neposredno (programi strank, načini kandidiranja, odnos do kvot). Politična stranka ima izreden vpliv in je glavni akter, ki določa, razvršča in razporeja ženske na kandidatne liste, liste pa potem daje v volilne okraje. Politična stranka je tista, ki sledi predvsem lastnim interesom in postavlja lastna merila (Fink Hafner in Krašovec 2004, 144).

Za večjo prisotnost žensk v politiki lahko država uporabi različne mehanizme, ki jih bomo skušali v diplomski nalogi raziskati. Pregledala bom dejavnike vplivanja in strategije za večjo prisotnost žensk v slovenskem parlamentu. V ospredju preučevanja dejavnikov pa bodo stranke, ki so se uspešno uvrstile v parlament na volitvah 2014.

V ospredje sem postavila družbene dejavnike kot volilni sistem in politične stranke, slednje pa so osrednji dejavnik pri preučevanju moje diplomske naloge. V diplomskem delu bom ugotavljala, kolikšna je zastopanost žensk v Državnem zboru Republike Slovenije. Zanimal me

bo vpliv strategij in ostalih dejavnikov na enako zastopanost žensk. Osredotočila se bom na politične stranke, ki se jim je uspelo uvrstiti v Državni zbor na zadnjih predčasnih volitvah in analizirala njihov vpliv tako na prisotnost kot izvoljivost žensk.

1.2 Hipoteze

Cilji diplomske naloge so, da s pomočjo podhipotez preverim osnovno hipotezo, predstavim stanje na področju participacije žensk v politiki ter ocenim strategije in mehanizme, uporabljene za doseganje večje zastopanosti žensk v organih političnega odločanja.

Preverjala bom **osnovno hipotezo:**

HT: Slovenske parlamentarne stranke se formalno in dejansko zavzemajo za večjo zastopanost žensk v parlamentu.

Zastavljeno hipotezo bom preverila na podlagi obstoječe literature, ki se ukvarja s participacijo žensk v politiki. V diplomski nalogi bom naredila analizo formalnih virov parlamentarnih strank (statuti, volilni programi, poslovniki strank, temeljna načela in vrednote), da izvem, ali obstajajo mehanizmi za večjo participacijo žensk v politiki. Prav tako bom oblikovala vprašalnik za stranke, da skušam pridobiti odgovore, ali se tudi dejansko zavzemajo za večjo participacijo žensk in ali obstajajo še kakšne dodatne neformalne strategije.

Za lažje preverjanje hipoteze bomo dodali še naslednje **podhipoteze:**

H1: Povečuje se število kandidatur in število izvoljenih žensk na kandidatnih listah parlamentarnih strank.

Naredila bom pregled podatkov Statističnega urada Republike Slovenije ter Državne volilne komisije. Primerjala bom podatke zadnjih in predhodnih volitev, da bom prišla do odgovora, ali se je število izvoljenih žensk na kandidatnih listah strank povečalo ali ne. V pomoč mi bi bo Projekt "Več žensk v evropski politiki – več žensk 2014", analiza Inštituta za družbeno kreativnost.

H2: Parlamentarne stranke so uvedle akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov.

S pomočjo strukturiranih vprašalnikov bom skušala dognati, ali so vse stranke upoštevale navodila 31. člena Zakona o enakih možnostih žensk in moških (ZEMŽM) in pripravile akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov. Prav tako bom skušala ugotoviti ali se tega načrta tudi držijo in kakšne učinke ima v stranki.

H3: Stranke delujejo kot vratarji (gatekeeperji) in omejujejo nastop žensk na kandidatnih listah.

Kot že omenjeno ima politična stranka izreden vpliv in je glavni akter, ki določa, razvršča in razporeja ženske na kandidatne liste. V diplomskem delu bomo skušali ugotoviti, ali stranke spodbujajo nastop žensk na kandidatnih listah ali njihov vstop ovirajo.

1.3 Metode

Metode se bodo nanašale pretežno na analizo primarnih in sekundarnih virov. V sklopu primarnih virov bomo analizirali Ustavo Republike Slovenije, Zakon o enakih možnostih žensk in moških (ZEMŽM), Zakon o volitvah v Državni zbor in Resolucijo o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2015–2020.

V sklopu analize relevantne literature bom pregledala osnovno literaturo s področja teoretičnih konceptov tudi znanstvene članke in analize o enakopravnosti spolov v politiki. Posebno pozornost bom namenila tudi analizi statističnih podatkov, raziskovanje bo temeljilo na javno dostopnih podatkih Statističnega urada RS in Volilne komisije za analizo podatkov preteklih volitev, da bom lahko preverila drugo podhipotezo, ali se število kandidatur in izvoljenih kandidatk povečuje.

Družboslovni intervju kot posebna tehnika raziskovanja bo uporabljen za kvalitativno analizo problematike. Intervjuji s člani strank bodo potekali preko elektronske pošte, da bi preverila, ali se stranke dejansko zavzemajo za večjo participacijo žensk.

1.4 Zgradba diplomskega dela

Diplomska naloga bo sestavljena iz petih poglavij. V prvem, uvodnem, poglavju bom predstavila temo, namen diplomske naloge in opisala ozadje problema. Nato sledi predstavitev ciljev naloge, opis hipotez in metod. V drugem poglavju bo predstavljena teorija, ki se navezuje

na politično participacijo, feminizem, politično predstavništvo, mehanizme za participacijo žensk in politične stranke. Predstavljen bo tudi zgodovinski pregled. V tretjem poglavju bom naredila pregled participacije žensk na nacionalni ravni, v četrtem pa se bom posvetila slovenskim političnim strankam, ki so se uspele uvrstiti v parlament na zadnjih predčasnih volitvah. Skušala bom analizirati participacijo žensk v parlamentarnih strankah in opisati mehanizme, ki jim (ne) omogočajo aktivno sodelovanje. V zadnjem, petem, poglavju, bom preverila postavljeno hipotezo in podhipoteze in poskušala postaviti sklepne ugotovitve.

2 TEORETIČNO IZHODIŠČE IN OPREDELITEV POJMOV

2.1 Politična participacija

Della Porta v Temeljih politične znanosti pravi:

Čeprav je v pojmovanjih demokracije vedno prisotna napetost med predstavništvom in participacijo, pri čemer prvo pri konkretnem razvoju demokratičnih institucij prevladuje, pa je določena raven participacije nujna za to, da legitimira predstavnike. V sodobnih demokracijah so vedno bolj prisotni popravki načela pooblastila, zlasti v obliki referendumov, se pravi neposrednega preverjanja volje volivcev zastran posameznih vprašanj, in v obliki različnih načinov participacije državljanov pri udeleževanju javnih politik. (Della Porta 2003, 64)

Danes načeloma obstajajo (razen nekaterih izjem) bolj ali manj razvite predstavniške demokracije, v katerih v neposrednih volitvah izvoljeni predstavniki ljudstva izvajajo oblast v imenu ljudstva in za skupno dobro. Mehanizem volitev je kot oblika izbire predstavnikov ljudstva, najpomembnejši mehanizem strukturiranja oblasti. (Antić 1998, 19)

Sama participacija državljanov se prvenstveno nanaša na njihovo pravico, da izvoli ljudi, ki potem sprejemajo politične odločitve tudi zanje in jim omogočajo politično delovanje in odločanje. (Brezovšek in Kukovič 2012, 21). Ženske so bile do nedavnega, poleg nekaterih manjšin – rasnih, etičnih ali verskih, s stališča državljanstva najbolj prikrajšana in zapostavljena skupina. Najpogostejši argumenti za to so, da je državljanstvo status izdelan za moškega. Ženske so bile obsojene na sfero osebnega (skrb za dom, družino in otroke), najbolj cenjena sfera, sfera javnega, pa je bila rezervirana za moške. (Deželan in drugi 2007, 58). Povezovanje žensk s konceptom državljanstva oziroma izenačevanje položaja žensk z moškimi, lahko strnemo v tri prevladujoče poglede (Heater v Deželan in drugi 2007, 59).

1. Aristotelov pogled - popolna izključenost žensk iz državljanstva zaradi njihovih naravnih (ne)danosti.
2. Millov pogled - popolna izenačitev vlog žensk z moškimi, ki posledično zajema tudi koncept državljanstva.
3. Ameriški pogled oziroma koncept republikanskega materinstva, ki postavlja moškega v javno sfero in ženske v zasebno, vendar priznava pomembno vlogo pri povezovanju obeh sfer.

Brezovšek in Kukovič (2012, 26) opredelita pojem participacije kot dejavnosti, kjer je posameznik z drugimi udeležen ali sodeluje v nekaterih družbenih procesih ali skupnih prizadevanjih. Pojem politične participacije pa pomeni udeležbo v procesu izbire političnih voditeljev in oblikovanju javnih politik. Vendar pa razni teoretiki (od Rousseauja, Milla do Patemanove) participacije niso zagovarjali zato, ker bi večji obseg participacije nujno vodil k boljšim odločitvam, ampak zaradi samega vrednotenja pomembnosti vključevanja ljudi, kakovosti njihovega življenja in medsebojnih odnosov pri sprejemanju političnih odločitev.

Kot Antićeva parafrazira J. S. Milla v raziskovalnem poročilu (Antić, G. in sodelavke 2003, 11), lahko rečemo, da brez prisotnosti enega dela ljudstva (žensk) ni nikakršnega jamstva, da bodo njihovi interesi zares uslišani in uresničeni. To pa ne pomeni, da lahko ženske v predstavnih telesih poskrbijo za interese vseh žensk: ženske so heterogena družbena skupina, z razlikami v starosti, izobrazbi, socialnem statusu, ideološki usmerjenosti in še po marsičem, zato ni mogoče pričakovati, da bi zgolj peščica žensk reprezentirala in poskrbela za interese vseh njih.

Politična participacija označuje vse prostovoljne akcije, s katerimi posamezniki skušajo vplivati na oblikovanje javnih politik. Deluje na določenem kontinuumu, ki po Milbrathu temelji na hierarhiji:

- apatičnost
- opazovalske aktivnosti; izpostavljanje političnim dražljajem, udeležba na volitvah, spodbujanje političnih razprav, prepričevanje drugih, kako naj volijo,
- prehodne aktivnosti, stiki z političnimi voditelji, finančno podpiranje strank, udeležba na sestankih
- gladiatorske aktivnosti – sodelovanje v stranki, aktivno, aktiven član politične stranke, udeležba na forumih, pridobivanje sponzorskih sredstev, kandidiranje

- politika kot poklic.

Na podlagi te opredelitve, lahko najdemo različne oblike konvencionalne in nekonvencionalne politične participacije. Konvencionalne oblike imajo različne stopnje pobud. Nizka stopnja pobud vključuje boje, povezane z volitvami kot mehanizmom participacije. Visoka stopnja pobud pa udeležbo na strankarskih srečanjih, prepričevanje drugih, kako naj volijo, delovanje v političnih kampanjah, prisostvovanje na zasedanjih zakonodajnega telesa. Nekonvencionalne oblike vključujejo dejanja, ki odstopajo od prevladujoče kulture, kot so stavke, pisanje grafitov s sovražno vsebino, demonstracije. Posamezne skupine uporabljajo te oblike politične participacije, ker hočejo doseči določene koristi, manjšine so tako velikokrat morale poseči po teh oblikah politične participacije, da so zmagale v pravici do volitev. (Molan 2005, 13–14)

2.2 Opredelitev pojma feminizem

Feminizem je širok pojem, ki v svojem jedru konceptualizira odnose med moškimi in ženskami ter tako raziskuje zatiralske odnose med spoloma. Neenakost med spoloma je vgrajena v organizacijo poroke in družine, dela in gospodarstva, politike, religije, umetnosti in drugih kulturnih produkcij. Zagotavljanje ženske in moške enakopravnosti zato zahteva socialne in ne individualne rešitve. (Lorber v Domjan 2016, 18)

Antić navaja Carol Pateman, ki meni, da za feminisne »demokracija ni nikoli obstajala; ženske v popolnosti nikoli niso bile in še vedno niso sprejete kot enake članice in državljanke v nobeni državi, ki jo poznamo kot demokracijo.« (Antić 1998, 35)

Novo feministično gibanje v Sloveniji (in nekdanji Jugoslaviji) ima svoje zametke v sedemdesetih letih dvajsetega stoletja. Izviralo je na eni strani iz upora proti enopartijski vladavini, na drugi strani pa upora proti nastajajočim etnonacionalizmom v Jugoslaviji, predvsem po Titovi smrti, ki so od osemdesetih dalje instrumentalizirali vprašanja, ki so zadevala intimnost ženskih življenj. Seveda se je to dogajalo tudi pod vplivom zahodnega feminizma, ki je poudarjal seksualne in reproduktivne svoboščine moderne ženske kot osnovo za osebno in politično emancipacijo.

Gibanje se je osredotočilo tudi na oblikovanje nekega specifičnega socialnega in političnega prostora, ki ga ni bilo moč primerjati s tradicionalnim nacionalnim političnim prostorom. Zato je

v začetku osemdesetih feminizem v Sloveniji v politične boje vnesel svojevrstno postmoderno noto, ki sovpada z razpravami o rušenju tradicionalnega subjekta z ustvarjanjem drugačnega, paralelnega političnega prostora za različne iniciative, tudi ženske. Za ženske iniciative predhodno ni bilo prostora znotraj socialističnega in nacionalnega diskurza. Skupine, ki so takrat nastale, niso bile številčne, vendar so zaznamovale celo generacijo žensk, saj so skušale organizirati poseben prostor kot primerno atmosfero za skupinsko delo, socializacijo in solidarnost med ženskami. (Jalušič v Antić 2011, 174–175)

Ženske v večini držav imajo aktivno in pasivno volilno pravico (lahko volijo in so izvoljene), pravno formalo imajo isti položaj kot moški in so glede na svoj delež v populaciji podreprezentirane ali celo odsotne iz parlamentov svojih držav. Iz tega pa izvirajo sodobne feministične kritike. Predstavniška demokracija, v kateri ni žensk (ali pa jih je izredno malo), ni prava demokracija (Antić 1998, 39). Navaja še 3 feministične pristope, zakaj naj bi bile ženske zastopane v parlamentu:

- a) zaradi osnovne družbene pravičnosti
- b) ker so posebna družbena skupina (in do sedaj podreprezentirana)
- c) ker bodo s tem obogatile ali celo spremenile politično življenje.

Potrebno pa je tudi izpostaviti, kot navaja Domjan (2016:21), da je prav feminizem demokratični diskurz premestil s področja politične enakosti državljanov na področje enakosti spolov (Mouffe in Laclau v Domjan, 2016:21). Navaja še Joni Loveduski, ki pravi, da je feminizem dal politologiji trojni prispevek. Najprej identificiranje in objavljanje seksističnih predsodkov standardne literature o politični participaciji, politični socializaciji in volilnem vedenju; drugi je zbiranje raziskovalnega gradiva, tretji pa produkcija kritično teoretskih del. (Domjan 2016, 21) Zgodnji feminizem je gradil emancipacijo žensk »po naravi«, sodobni feminizmi pa pristajajo na priznavanje razlik med spoloma in gradijo na njih v temelju različnih življenjskih izkušnjah. (Antić, 1998:38)

Feminizem, ki temelji na doktrini enakih pravic za vse posameznike, saj imajo razum, da se lahko racionalno odločijo, je liberalni feminizem.

Po Jeretiču (Jeretič 2000, 476 –477) je v boju za emancipacijo v zadnjih desetletjih osrednjo vlogo igral feminizem: skupek teorij in praks, ki se je prelevil iz prvotnega upora proti dominaciji med spoloma v boj proti sami dominaciji kot mehanizmu urejanja človeških

odnosov. Teorija spolne razlike izpostavlja pomen nezavednih procesov pri konstrukciji družbenih spolov in tako dopolnjuje analizo konstituiranja subjektivnosti, ki bi bila omejena na vlogo kulturnih in družbenih procesov.

Kot glavno oviro za vključevanje žensk v javno, politično sfero avtorici (Jalušič in Antić 2001, 31) navajata navidezno apolitičnost žensk in s tem povezano dejstvo, da javne sfere ne doživljajo kot svojo, in prideta do naslednjih zaključkov:

- *da imajo ženske srednje in vzhodne Evrope glede zaposlovanja mešane občutke*
- *da so močno usmerjene v vlogo materinstva, kar bi lahko bil problem pri usklajevanju poklica, politike in materinstva*
- *da smo soočeni s pomanjkanjem organiziranih in močnih feminističnih skupin in organizacij, ki bi v javnosti ustvarile potrebo (in vplivale na javno mnenje) po bolj množičnem vstopanju žensk v politiko* (Jalušič in Antić 2001, 36).

2.3 Politično predstavništvo

Politično predstavništvo lahko razumemo kot proces medsebojne interakcije, ki zagotavlja podobnost med vladno politiko in stališči ljudstva. S tega vidika so volitve kot proces vzpostavljanja te interakcije konstitutivni element sodobnega predstavništva (Brezovšek v Rangus in Zajc 2010, 734). Rangus in Zajc navajata Hobbsa, ki je definiral predstavnika kot nekoga, ki deluje v imenu drugega; ki je dobil moč za delovanje od tiste druge osebe. Naprej še navajata Pitkinovo, ki pravi, da predstavništvo pomeni moč sprejemati zaveze in povzročati posledice za druge. S tem dobi predstavnik več pravic za delovanje, predstavljeni pa več odgovornosti, saj ležijo dejanja predstavnika na odgovornosti tistih, ki so ga izvolili. Predstavnik teoretično deluje v imenu drugih, na njihovem mestu, namesto njih in po njihovem pooblastilu.

Predstavniški mandat se deli na vezan ali imperativni ter nevezan ali reprezentativni. Imperativni mandat pomeni, da je izvoljeni predstavnik v parlamentu le pooblaščen zastopnik volilnega telesa in mora delovati v skladu z navodili tega telesa. Reprezentativni pa pomeni, da izvoljeni predstavnik ljudstva predstavlja ljudstvo kot celoto, ni vezan na njihova navodila in je pri svojem delu svoboden. (Rangus in Zajc 2010, 734).

Zato je uravnotežena zastopnost žensk in moških v politiki kot sferi upravljanja javnih zadev izjemnega pomena za krepitev trdne, sodobne in zrele demokracije ter za vzpostavitev

uravnoveženega odprtega in na dialogu utemeljenega sistema odločanja, ki prepozna, analizira in vključuje potrebe in interese različnih družbenih skupin. Večje vključenosti žensk pa ni mogoče doseči brez vzpostavitve sistemskih mehanizmov spodbujanja (Gantar v Antić in Jeram 2011,7).

Povezovanje politike in žensk še vedno vzbuja nelagodje, politika se še vedno smatra kot moško polje delovanja. Ženske praviloma v politiko niso vstopale (razen v izjemnih razmerah – krize, vojne, ...), kar velja še dandanes. Položaj žensk je vezan na dom, družino in otroke – zasebno sfero, zato se tudi ekonomsko neodvisne ženske ne odločijo za vstop v politiko. Danes je v Sloveniji biti politik/političarka silno nevhvaležno. Do njih se zavzema kritizerska drža (namesto kritične) in posledično se širijo mnenja in uveljavljajo stališča, da je vse slabo, vsi ki delajo v politiki, so slabi in podkupljeni.

Na splošno se v Sloveniji o politiki veliko govori, a redko razpravlja argumentirano. Prav zaradi negativnih konotacij se odvrta tiste, ki so uspešni na drugih področjih, kar pa vodi v negativno selekcijo. (Antić v Antić in Jeram 2011, 19–21).

Na politično predstavništvo vpliva več dejavnikov, trije procesi pa potekajo na ravneh političnega odločanja in sicer ponudba oziroma odločitev kandidatov, odločitve selektorjev in odločitve volilcev. (Krašovec in Fink Hafner 2004,75)

Skozi zgodovino so se oblikovali štirje modeli predstavništva:

- a) teritorialni – izvoljeni predstavniki naj bi zastopali interese teritorialnega področja, v katerem so izvoljeni
- b) pluralistični – izvoljeni predstavniki naj bi zastopali različne tekmujoče interese
- c) strankarski – izvoljeni predstavniki naj bi zastopali politiko stranke, na kateri listi so bili izvoljeni
- d) demografski – izvoljeni predstavniki naj bi zastopali mikrokozmos populacije.

Dejavniki, ki vplivajo na sestavo parlamentov, pa naj bi bili naslednji:

- a) Ponudba kandidatov; večina državljanov evropskih držav ima zakonsko zagotovljeno možnost kandidirati, omejitve obstajajo le glede na starost, stalno prebivališče in nezdržljivost javnih funkcij.
- b) Kriterij tistih, ki odločajo o izboru kandidatov, saj stranke igrajo najpomembnejšo vlogo v procesih selekcije kandidatov za volitve.

- c) Odločitve volivcev na volitvah. V ZDA se je razvil fenomen na kandidata usmerjene politike, medtem ko v Evropi še vedno prevladuje na stranke usmerjena politika. (Krašovec in Fink Hafner 2004, 75)

Politično predstavništvo lahko delimo na:

- Formalno predstavništvo, ki predvideva delovanje pooblaščenca v korist pooblastitelja.
- Simbolno predstavništvo, ki pomeni predstavljanje nekoga ali nečesa, kar ni prisotno. Zagovorniki simbolnega predstavništva dojemajo predstavništvo kot simbolno dejanje.
- Deskriptivno predstavništvo, kjer je predstavnik podoben tistemu, ki ga predstavlja oz. mora čim bolj odsevati sestavo celotne družbe (Spruk 2013, 35).

Politični predstavniki morajo kot ogledalo naroda ali javnega mnenja odsevati ljudi, stanje zavesti javnosti ali socialno in ekonomsko gibanje naroda. Zakonodajalec bi moral biti natančna kopija ali vsaj dobra replika celotnega naroda (Pitkin v Grabner 2010, 17). To predstavlja idealno stanje, ki ga je v realnosti težko doseči, zato kljub tem idejam v parlamentih ugotavljajo precejšnja odstopanja od poklicne, izobrazbene in spolne strukture volilnega telesa oziroma volivcev. Največja odstopanja v razmerju med strukturo prebivalstva in sestavo volilnega telesa pa je mogoče ugotoviti pri zastopanju spolov, saj je še posebej problematično zastopstvo žensk (Zajc v Grabner 2010, 17).

2.4 Mehanizmi za zagotavljanje participacije žensk

V različnih državah so se različno lotili reševanja problema podreprezentiranosti. Načeloma bi jih lahko razdelili na naslednje štiri sklope:

Mehanizem rezerviranih sedežev – določen del sedežev v parlamentu so rezervirali za ženske.

Mehanizem imenovanja – drugi so uvedli (začasen) institut imenovanja določenega števila žensk v parlament.

Mehanizem kvot – tretji so z državno zakonodajo strankam naložili, da morajo na svojo kandidatno listo postaviti določen delež žensk in

Pariteta – četrti so se odločili za vzpostavitev načela paritete – načelo enake prisotnosti moških in žensk.

Ker je v strokovni literaturi vedno več prostora, namenjenega mehanizmu kvot, bomo tu malo obširneje spregovorili o tem.

Med glavne razloge za uvedbo obvezujočih minimalnih določil o minimalnih deležih, sodi ugotovitev, da so ženske, kljub izenačenemu pravno formalnemu položaju, v bistveno slabšem položaju kot moški. Zahteve po kvotah so se pojavile, ko so si ženske izborile volilno pravico, saj bi lahko kvote omogočile ženskam vstop v politiko in pomoč pri uresničitvi njihovih političnih ciljev. (Antić 1998, 17).

Kvote določajo številčno razmerje spolov na kandidatni listi bodisi za organe političnega odločanja bodisi na kandidatnih listah za nacionalna predstavniška telesa. Kvote lahko različno opredelimo in sicer glede na namen, čas, pravno moč, opredelitev deleža, kako se nanašajo na spol, in na to, kdo jih predpisuje.

Glede na namen – se sprejmejo zato, da se preseže stanje popolne ali skoraj popolne odsotnosti žensk v strankarski politiki ali parlamentu bodisi zato, da so ženske sicer prisotne, vendar je njihov delež minimalen in bi z uvedbo kvot dosegli vsaj »kritično število«.

Glede na čas – veljajo za določen čas, imajo letnico prenehanja delovanja, ali pa prenehajo veljati takrat, ko moški in ženske dosežejo enako ali podobno zastopanost. Običajno so opredeljene kot začasen mehanizem vzpostavljanja enakomernejše prisotnosti v politiki.

Glede na pravno moč – določila o kvotah vsebujejo natančno določena razmerja, ki jih je potrebno doseči. Ker je to ukrep, ki nam da v relativno kratkem času določen rezultat, je ravno to njegova pravna moč. Pravna moč je lahko različne stopnje: imperativne kvote, ki so pravno zavezujoče,

indirektne kvote, ki dajejo tistim, ki jih spoštujejo, določene vzpodbude ali ugodnosti in priporočljive kvote, ki so ne zavezujoče in določene le s smernicami.

Glede na način opredelitve deleža – kot minimalni delež zastopanosti enega od spolov. Ti deleži so lahko določeni kot minimalni delež vsakega od spolov, ki ne sme biti manjši od tretjine ali 40 odstotkov. Lahko pa so ti deleži določeni po načelu paritete (50 – 50), kar pomeni, da mora biti lista sestavljena iz enakega števila kandidatov in kandidatk.

Glede na to, kako se nanašajo na spol – kvote se vedno nanašajo na spol, vendar običajno govorimo o ženskih kvotah. Ženske kvote nam dajo vedeti, da so ženske tisti spol, ki je podprezentiran in potrebuje dodatne ukrepe za izboljšanje in/ali spremembo stanja.

Glede na to, kdo jih predpisuje – kvote so običajno predpisane v strankarskih statutih, redkeje pa v nacionalnih zakonodajah in so takrat zavezujoče za vse stranke.

Fink Hafner in Krašovec (Fink Hafner in Krašovec 2004, 104) izluščita naslednje posamezne politične dejavnike, ki vplivajo na udeležbo žensk v političnih predstavniških telesih: volilni sistem, velikost volilne enote, zaprte liste oziroma strankarske liste, preferenčni glas in drugi manj določeneje opredeljeni dejavniki (npr. politična kultura, značilnosti nominacijskih postopkov...).

Kljub temu, da je položaj žensk formalno izenačen, deklaracije in verbalna podpora niso privedli do dejanske enakosti med ženskimi in moškimi., zato so sledila posebna razmišljanja o ukrepih, ki naj bi pripomogli k številčnejši prisotnosti žensk v politiki. C. L. Bacchi definira ukrepe »pozitivne akcije«, kot vrsto programov, usmerjenih na ciljne skupine z namenom, da bi vzpostavili enakost. (Bacchi v Antić 1998, 735).

Pregled mehanizmov, ki naj bi omočili lažji vstop žensk v politiko, jasno pokažejo, da navkljub splošnim opredelitvam o enakem položaju moških in žensk v družbi resolucije o odpravljanju vseh vrst diskriminacije niso moteče, prav tako ne navodila strankam, da naj le-te upoštevajo enake možnosti obeh spolov pri oblikovanju kandidatnih list.

Tovrstna stališča postanejo moteča šele, ko postanejo zavezujoča in ko neupoštevanju takšnih določil sledijo sankcije.

Verbalne strategije podpore (dodatna politična izobraževanja, posebni programi, zbiranje finančne pomoči...) niso problematične. Ko se začno natančno in konkretno opredeljevati, npr. mesta na kandidturnih listah naj zasedejo ženske, pa lahko to postane moteče.

Volilni sistemi določajo, kdo ima volilno pravico, postavljajo okvirje organizacije volitev ter predpisujejo volilne postopke in tehnike in seveda način pretvorbe glasov v poslanske sedeže (Lijphart v Antić 1998, 61).

Volilni sistemi so večinski ali pa sistemi sorazmernega predstavnštva. Antić povzema Rae: »Vsi volilni sistemi – ne le relativne in absolutne večine – vodijo k presežnemu predstavnštvu večjih in premajhnemu predstavnštvu majhnih strank.« (Antić 1998, 63–64) . Volilni sistemi

vplivajo na ohranjanje ali spremembo strankarskih sistemov neke države, prav tako pa imajo tudi vpliv na izvolitev žensk. (Antić 1998, 63–64). Volilni sistemi določajo, kdo ima volilno pravico, postavljajo okvire organizacije volitev, predpisujejo volilne postopke in tehnike ter način pretvorbe glasov volilnega telesa v poslanske sedeže (Antić 1998, 61).

Ustava RS uzakoni sistem klasičnega političnega predstavništva v 80. členu:

Državni zbor sestavljajo poslanci državljanov Slovenije in šteje 90 poslancev. Volijo se s splošnim, enakim, neposrednim in tajnim glasovanjem. V državni zbor se vedno izvoli po en poslanec italijanske in madžarske narodne skupnosti. Volilni sistem ureja zakon, ki ga sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev. Poslanci, razen poslancev narodnih skupnosti, se volijo po načelu sorazmernega predstavništva ob štiri odstotnem volilnem pragu za vstop v Državni zbor, pri čemer imajo volivci odločilen vpliv na dodelitev mandatov kandidatom. (Ustava RS).

Ustava RS tako določa sestavo in volitve v Državni zbor RS in uzakoni proporcionalni sistem. Poslanec ima neodvisen predstavniški mandat, ki omogoča sprejemanje političnih odločitev po lastni volji. Zakon o volitvah v državni zbor pa določa v 2. členu: *Poslanci se volijo po načelu, da se en poslanec voli na približno enako število prebivalcev, in po načelu, da so v državnem zboru sorazmerno zastopani politični interesi.*

Država se razdeli na volilne enote, znotraj katerih je 11 volilnih okrajev. Dve mesti sta rezervirani za predstavnika italijanske in madžarske manjšine, ki se izvolita po sistemu relativne večine. (Antić 1998, 171).

2.5 Politične stranke

V politologiji ni enotne opredelitve pojma politične stranke. Lahko rečemo, da so definicije kulturološko in zgodovinsko pogojene. Stranka je v liberalnem okolju opredeljena kot »del celote«, ki se bojuje za oblast z drugimi strankami na svobodnih volitvah (Fink – Hafner 2001:13). Lahko jo opredelimo tudi kot organizacijo, ki si prizadeva na osnovi volilnega rezultata nadzirati vzvode oblasti – največkrat vlado (Antić 1998, 97).

Z vidika teme diplomske naloge nas seveda zanima tudi moč in funkcije v političnih strankah in kako delujejo ženske znotraj njih. Statuti političnih strank so v glavnem formalna pravila, ki porazdelijo formalno moč v strankah, tako da različnim organom strank podeljujejo različne pristojnosti in naloge (Krašovec 2000, 30). Zato, da lahko ocenimo kakšen vpliv imajo ženske znotraj stranke, moramo preveriti, katera mesta in koliko pomembnih mest zasedajo znotraj organov stranke.

Kongresi strank so statutarno gledano najvišja avtoriteta in organ odločanja stranke. Pri njihovi sestavi se upoštevajo tri načela zastopanosti: teritorialna, interesna in politično funkcionska. Glavne naloge oziroma pristojnosti kongresov so preoblikovanje in sprejemanje statotov ter programov strank, volitve predsednikov strank in morebitna določitev meril in selekcija kandidatov za parlamentarne volitve. Zaradi velikosti kongresov, se ti sklicujejo zelo poredko. Za potrebe spremljanja tekoče politike in zaradi hitrega odločanja, so stranke oblikovale manjše organe strank, ki imajo različne nazive: svet, izvršilni odbor ali predsedstvo. Ožji organi strank so po navadi sestavljeni iz predstavnikov strank na terenu, ki jih izvolijo kongresi, predstavnikov parlamentarnih delov in (pod)predsednikov strank. Krašovec navede tudi Van Biznovo, ki pravi, da je »v skoraj vseh strankah v državah novih demokracij (Španija, Portugalska, Madžarska in Češka) moč odločanja formalno ali neformalno skoncentrirana okoli voditeljev strank. Ker jim je omogočeno, da z vrha strank nadzorujejo dva dela strank, parlamentarne dele in stranke na terenu, se počutijo varnejše, če svojo moč koncentrirajo v najožjih organih strank.« (Krašovec 2000, 31–33).

Potek selekcije kandidatov za volitve je najpomembnejši proces v stranki. (Krašovec 2000, 40).

Na selekcijo kandidatov lahko vplivajo naslednja vprašanja:

- a) Ali proces selekcije kandidatov določajo le stranke ali tudi država določa nekatere elemente, pravila in postopke, ki veljajo za vse stranke (kot npr. kvote).
- b) Obseg do katerega se selekcija kandidatov opravlja znotraj centralnih delov strank oziroma je le ta decentralizirana in je več pristojnosti na tem področju dodeljenih lokalnim organizacijam.

- c) Ali je odločanje v tisti enoti (lokalni ali centralni), ki ima največjo moč v procesu selekcije kandidatov, poverjeno manjšemu ali večjemu številu akterjev. (Ware v Krašovec 2000, 41).

Proces selekcije kandidatov je najpomembnejši proces v stranki in tisti, ki ga nadzoruje, v resnici nadzoruje stranko. (Krašovec 2000, 77).

Največkrat državne zakonodaje vsebujejo le določila, ki predpisujejo pod kakšnimi pogoji lahko stranke in posamezni kandidati vložijo svoje kandidature za volitve, redko pa vplivajo na proces selekcije kandidatov v strankah.

2.6. Zgodovinski oris participacije žensk v Sloveniji

Kot je že predhodno navedeno, je državljanstvo, v svoji klasični obliki, status, izdelan za moškega. Dandanes se zdi samoumevno, da imamo ženske pravico voliti in biti izvoljene. Vendar pa je potrebno poudariti, da so bile ženske večji del zgodovine obsojene na sfero zasebnega s prevladujočo skrbjo za otroke, sfera javnega življenja, ki je bila v antičnih časih tudi najbolj cenjena, pa je bila rezervirana za moške. Malo svetlejša prihodnost za ženske se je začela s francosko revolucijo. Leto po revoluciji so se aktivistke za ženske pravice povezale v skupino Circle social in pod vodstvom Olympe de Gouge izdale Deklaracijo ženskih pravic, v kateri so poudarjale nujnost izenačitve žensk z moškimi. Kmalu je sledilo delo Mary Wollstoncraft Zaščita ženskih pravic. Delo obelodani življenje ženske v javni in zasebni vlogi hkrati. Neuspešna prizadevanja so se nadaljevala v 19. stoletje, nato pa so si Američanke po zaslugi sufražetk pridobile volilno pravico. Podobno tudi Angležinje, ki so se sprva borile za izboljšanje socialnega položaja, dostopa do višje izobrazbe, kvalifikacijo za poklice ter politične in civilne pravice. (Deželan in drugi 2007, 58–59).

Boj za volilno pravico v Sloveniji se je pričel za časa Avstro-ogrske vladavine, ko je leta 1892 socialdemokratska stranka postavila prve zahteve po splošni in neposredni volilni pravici za moške in ženske. Vendar pa so Slovenke dobile splošno volilno pravico na državni ravni relativno pozno in sicer šele po drugi svetovni vojni. Volilna pravica žensk je bila zapisana v ustavi 1946.

V drugi polovici 20. stoletja argumenti gibanj za ženske pravice zasledujejo tri cilje:

1. CILJ: Nadaljevanje boja za doseg popolne enakosti na področju političnih in civilnih pravic.
2. CILJI, ki so usmerjeni v ekonomijo in družino, so enake priložnosti na delovnem mestu in izboljšanje možnosti za vzgojo otrok in družine, kar posega na področje socialnega državljanstva.
3. CILJ: redefinicija koncepta državljanstva, ki bi že v svojem jedru vključeval prvinske odlike žensk in bi tako številne »ženske« vrline postale integralni del identitete in statusa nove oblike državljanstva. (Deželan in drugi 2007, 58–59)

Za socialistično obdobje je bilo značilno poudarjanje egalitarne družbe, v kateri med ljudmi ni bistvenih socialnih in ekonomskih razlik. Zato sistem ni priznaval potrebe po posebnem organiziranju in delovanju posameznih segmentov populacije. V drugi polovici osemdesetih je prišlo do razcveta različnih civilnodružbenih skupin, med njimi tudi različnih ženskih skupin. S pojavom le-teh se je postopoma tudi liberaliziral odnos do pojma feminizem. (Antić 1998, 158 – 171).

Od samostojnosti Slovenije, leta 1991, naprej se je v državi – tudi na področju enakosti spolov – marsikaj spremenilo, tako na sistemski, kot zakonodajni ravni in na ravni vsakodnevnih praks. S prvimi večstrankarskimi volitvami je delež žensk močno upadel. Leta 1990 je delež žensk v delegatski skupščini Socialistične republike Slovenije znašal 24 %, na večstrankarskih volitvah 1. 1990 izvoljeni republiški skupščini pa 12 %. (T. Š. Pleš in drugi 2013, 3)

Enakost pred zakonom je navedena v 14. členu Ustave Republike Slovenije, in sicer, da so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Vsi so pred zakonom enaki.

Spodaj na kratko predstavljamo kronologijo spreminjanja institucije Urada za enake možnosti:

Junij 1990 – v Državnem zboru RS je bila ustanovljena Komisija za žensko politiko.

Julij 1992 – na pobudo Komisije za žensko politiko je bil ustanovljen Urad za žensko politiko.

Februar 2001– Vlada RS je Urad za žensko politiko preoblikovala v Urad za enake možnosti.

Julij 2003 – urad uvede institut zagovornika/-ice enakih možnosti žensk in moških.

Maj 2004 – veljati začne Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja, sprejet na podlagi Direktive Sveta EU. Zakon določa enako obravnavo vseh državljanek in državljanov ne glede na osebne okoliščine, kamor poleg spola sodijo tudi narodnost, rasa, zdravstveno stanje in druge. Uvedel je zagovornika/-ico načela enakosti in ga/jo umestil v Urad za enake možnosti.

Januar 2005 – dosedanja zagovornica enakih možnosti žensk in moških postane še zagovornica načela enakosti po prej navedenem zakonu.

Marec 2012 – Vlada RS je ukinila vladni Urad za enake možnosti in njegove naloge in delo skupaj z zaposlenimi prenesla na Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in sicer ne kot samostojno službo temveč v Službo za evropsko koordinacijo. (T. S. Pleš in drugi 2013, 7).

Leta 2002 je bil sprejet Zakon o enakih možnostih žensk in moških (ZEMŽM), ki v 1. členu določa:

Skupne temelje za izboljšanje položaja žensk in ustvarjanje enakih možnosti žensk in moških na političnem, ekonomskem, socialnem, vzgojno-izobraževalnem ter na drugih področjih družbenega življenja ter navaja, da je ustvarjanje enakih možnosti naloga celotne družbe in pomeni odstranjevanje ovir za vzpostavljanje enakosti spolov, zlasti s preprečevanjem in odpravljanjem neenakega obravnavanja spolov kot oblike diskriminacije v praksi, ki izvira iz tradicionalno in zgodovinsko pogojenih različnih družbenih vlog, ter ustvarjanje pogojev za vzpostavljanje enake zastopanosti obeh spolov na vseh področjih družbenega življenja. (ZEMŽM).

Zakon o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v evropski parlament (ZVPEP) bil februarja 2004 dopolnjen z določilom: »Na kandidatni listi noben spol ne sme biti zastopan z manj kot 40 odstotki. Vsaka lista mora biti sestavljena tako, da je najmanj en kandidat vsakega od spolov uvrščen v zgornjo polovico liste.« Izvoljene so bile tri poslanke, kar je predstavljalo 42,86 % delež. (Murko Pleš in drugi v T. S. Pleš in drugi 2013, 9).

Da bi na naslednjih volitvah ohranili rezultat, se je Ženski lobi Slovenije odločil za kampanjo 50 – 50, s katero je hkrati politične stranke ter volivke in volivce pozval k uveljavljanju paritete med moškimi in ženskami. (Murko Pleš in drugi 2011, 12).

Leta 2005 je bila sprejeta Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005 – 2013* (Uradni list RS, št. 100/05).

Resolucija v uvodu določa:

Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških je strateški dokument, ki določa cilje in ukrepe ter ključne nosilce politik za uresničevanje enakosti spolov na posameznih področjih življenja žensk in moških v Republiki Sloveniji za obdobje od leta 2005 do leta 2013. Temeljni namen je izboljšati položaj žensk oziroma zagotavljati trajnostni razvoj pri uveljavitvi enakosti spolov. Konkretne naloge in aktivnosti za doseganje ciljev in izvajanje ukrepov bodo opredeljene v periodičnih načrtih, ki se pripravljajo vsaki dve leti in tudi natančneje določajo časovni rok ter način izvedbe posameznih nalog in aktivnosti. (Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških). (RNPZEMŽM).

Zakonodajalec se je odločil za postopno uveljavljanje kvote. Leta 2006 je bil zakon o Volitvah v državni zbor dopolnjen z določilom: »Na kandidatni listi noben spol ne sme biti zastopan z manj kot 35% od skupnega dejanskega števila kandidat in kandidatov na kandidatni listi.« Izjema od tega pravila velja za kandidatno listo s tremi kandidatkami in kandidati, na katero mora biti uvrščen najmanj en predstavnik vsakega spola. V prehodnih določbah je za prve naslednje volitve po uveljavitvi zakona predpisal 25-odstotno kvoto, ki je bila uporabljena na volitvah leta 2008. Tako bilo najmanj 25 % ženskih kandidat na kandidatnih listah, izvoljenih pa je bilo 12 poslank oziroma 13,3 %. Očitno ukrep za spodbujanje enakosti spolov ni učinkoval. Razlogi za to so tako institucionalne narave (neustreznost volilnega sistema) kot odsotnost politične volje. (T. S. Pleš in drugi 2013, 16).

Resoluciji je sledil še Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja, ki je določil skupne temelje in izhodišča za zagotavljanje enakega obravnavanja vsakogar pri uveljavljanju njegovih ali njenih pravic in obveznosti ter pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin. (ZUNEO).

Zakon o volitvah v državni zbor nalaga v 1. členu: *Poslanci državnega zbora se volijo na podlagi splošne in enake volilne pravice na svobodnih in neposrednih volitvah s tajnim glasovanjem*

27. 10. 2015 je bila sprejeta nova resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2015–2020. Ključni cilji, ki jih želijo doseči, so: odpravo neravnovesij med spoloma ter spolne segregacije na področju zaposlovanja in odpravljanje brezposelnosti, izboljšanje položaja žensk in moških na področju socialne vključenosti, odprava ovir za doseganje lažjega usklajevanja poklicnega in družinskega oziroma zasebnega življenja, odprava vrzeli med spoloma in spolne segregacije v izobraževanju, odprava neenakosti v znanosti in visokem šolstvu, odprava stereotipov v družbi, zlasti v medijih, kulturi in športu, izboljšanje zdravja žensk in moških, odpravo ovir za doseganje uravnotežene zastopanosti žensk in moških na različnih področjih političnega in družbenega življenja, ničelna strpnost do nasilja nad ženskami, okrepitev vključevanja vidika spola v slovenske razvojne, mirovne in druge zunanjepolitične pobude.

3 PARTICIPACIJA ŽENSK NA NACIONALNI RAVNI

Participacija žensk v politiki odpira številne razprave. Da bomo lažje opravili pregled dejavnikov, ki vplivajo na participacijo, bomo preverili zakonske podlage vključenosti žensk v politiko, analizirali javno dosegljive statistične podatke ter analizirali intervjuje opravljene s predstavniki strank.

3.1 Državni zbor

Državni zbor je najvišji predstavniški in zakonodajni organ v Republiki Sloveniji. Sestavlja ga 90 poslank in poslancev, ki so izvoljeni s tajnim glasovanjem na neposrednih volitvah v 8 volilnih enotah. Posebej so zastopani pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti s po enim poslanskim mestom. Mandatna doba poslank in poslancev je štiri leta. Osnovna naloga državnega zbora je opravljanje zakonodajne funkcije oblasti, v okviru katere poslanci sprejemajo najpomembnejše pravne akte države. Državni zbor opravlja tudi volilno in nadzorno funkcijo, predstavlja družbene interese, rešuje interesne konflikte, sprejema ustavo Republike Slovenije, sprejema in nadzira državni proračun in je ustvarjalec ter nosilec legitimnosti.

3.2 Predsednik državnega zbora

Državni zbor vodi predsednik državnega zbora. Predsednika izvoli DZ z večino glasov vseh poslancev.

Odkar je bil leta 1992 konstituiran prvi Državni zbor, je njegovo delo doslej vodilo deset (nekdanjih) predsednikov. Med njimi ni bilo niti ene ženske, kot je razvidno v tabeli 3.1.

Tabela 3.1: Število dosedanjih predsednikov Državnega zbora RS

	<u>Moški</u>	<u>Ženske</u>
<u>Predsednik Državnega zbora RS</u>	<u>10</u>	<u>0</u>

3.3 Podpredsednik državnega zbora

Poleg predsednika ima Državni zbor največ tri podpredsednike, eden je vselej iz največje opozicijske poslanske skupine. Podpredsedniki pomagajo predsedniku Državnega zbora pri njegovem delu in opravljajo v dogovoru z njim posamezne zadeve z njegovega delovnega področja. Če je predsednik odsoten ali zadržan, ga nadomešča tisti podpredsednik, ki ga določi predsednik. Pri vodenju sej si predsednik in podpredsedniki med seboj praviloma razdelijo delo po posameznih delovnih področjih. (Državni zbor 2016).

Tabela 3.2: Število dosedanjih podpredsednikov Državnega zbora RS

	<u>1992</u>	<u>1996</u>	<u>1997</u>	<u>2000*</u>	<u>2004</u>	<u>2008</u>	<u>2011**</u>	<u>2014</u>
<u>število</u> podpredsednikov	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>2</u>

<u>podpredsednik</u>	<u>3</u>	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>1</u>	<u>2</u>
<u>podpredsednica</u>	<u>0</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>3</u>	<u>0</u>

**Opomba: leta 2002 je Anton Delak zamenjal Valentina Pohorca.*

***Opomba: Ljudmila Novak je februarja 2012 zaradi nastopa funkcije v vladi izgubila mesto podpredsednice DZ. Naknadno sta bili za podpredsednici izvoljeni še Romana Tomc (SDS) in Renata Brunskole (PS), kot podpredsednica iz vrst opozicijskih strank. (Wikipedia 2016).*

Ob pregledu števila dosedanjih podpredsednikov DZ vidimo, da zopet prevladujejo moški. Leta 1996 smo dobili prvo podpredsednico. Po ena podpredsednica je bila zastopana v vsakem mandatnem obdobju do 2004, nakar je sledil premor 2 mandatov.

3.4 Poslanke v Državnem zboru RS

Državni zbor RS je najvišja zakonodajna institucija, v katero so predstavnice/ke ljudstva izvoljeni s splošnim, enakim, neposrednim in tajnim glasovanjem. Državni zbor RS sestavlja 90 poslank in poslancev. Volitve v Državni zbor RS potekajo po proporcionalnem volilnem sistemu, ki vključuje elemente večinskih volilnih sistemov. Kot trdijo avtorice, je v praksi in teoriji dokazano ženskam bolj naklonjen proporcionalni volilni sistem, ki pa pri nas ne deluje prav zaradi vnosa določenih elementov večinskega volilnega sistema, ki je ženskam manj naklonjen. (T. S. Pleš in drugi 2013, 14–15).

Kot smo že omenili, bi moral zakonodajalec biti natančna kopija ali vsaj dobra replika celotnega naroda oziroma bi moral parlament odražati strukturo volilnega telesa. Po podatkih Statističnega urada RS je bilo na dan 1. 4. 2016 v Sloveniji 1.954.472 prebivalcev, od tega je bil delež žensk 51,3 %, .V tabeli 3.3. je razviden delež žensk neposredno po volitvah, ki močno odstopa od 51,3 %.

V prvem mandatu leta 1992, je bilo v DZ izvoljenih 13,3 % poslank, leta 1996 celo samo 7,8 %, leta 2000 ponovno 13,3 %, leta 2004 12, 2% in leta 2008 prav tako 13,3% žensk. Takšna podprezentiranost večinskega spola (delež žensk v RS znaša več kot 50%) v nacionalnem predstavniškem telesu je v neposrednem nasprotju s temeljnimi načeli demokracije in nediskriminacije. (Murko Pleš in drugi 2011, 3). Na predčasnih volitvah 2011, se je prvič

zgodilo, da je delež poslank presegel 30 odstotkov. Delež poslank je bil 32,2 %, na zadnjih predčasnih volitvah, leta 2014, se je delež povečal na 33,3 %, kar je največ doslej.

Slovenska zakonodaja za volitve v Državni zbor RS določa sistem sorazmernega predstavnštva oziroma proporcionalni volilni sistem, ki vključuje tudi nekatere elemente večinskih volilnih sistemov. Tako v praksi kot teoriji dokazano ženskam bolj naklonjen proporcionalni volilni sistem v našem primeru ne deluje. Ne deluje zaradi vnosa nekaterih elementov večinskega sistema, ki je ženskam manj naklonjen, in prav ti elementi so ključen razlog za nizko udeležbo žensk v Državnem zboru RS. Kot je razvidno iz spodnje tabele 4.4., delež poslank v slovenskem parlamentu do predčasnih volitev v letu 2011 ni presegel 13,3 %. (T. Š. Pleš 2013, 16).

Tabela 3.3: Število in delež žensk v Državnem zboru RS neposredno po volitvah, 1992 -2014

	<u>1992</u>	<u>1996</u>	<u>2000</u>	<u>2004</u>	<u>2008</u>	<u>2011</u>	<u>2014</u>
<u>število</u> <u>poslank</u>	<u>12</u>	<u>7</u>	<u>12</u>	<u>11</u>	<u>12</u>	<u>29</u>	<u>30</u>
<u>delež</u> <u>poslank</u>	<u>13,3%</u>	<u>7,8%</u>	<u>13,3%</u>	<u>12,2%</u>	<u>13,3%</u>	<u>32,2%</u>	<u>33,3%</u>

Murko Pleš in drugi (Murko Pleš in drugi 2011, 6) navajajo, da je proporcionalni volilni sistem, ki omogoča večjo pluralnost parlamenta, zastopanost več strank, tudi manjših in predstavnštvo več skupin prebivalstva, bolj naklonjen izvolitvi žensk. Strokovnjakinje in strokovnjaki, ki se ukvarjajo z vplivom volilnih sistemov na izvolitev žensk, ugotavljajo, da je sistem sorazmernega predstavnštva v načelu bolj naklonjen izvolitvi žensk, za dejansko tovrstno učinkovanje pa so pomembni nekateri njegovi elementi.

Pomembni elementi proporcionalnega sistema so:

- velikost volilne enote, v kateri nastopa posamezna kandidatna lista,
- formula preračuna glasov volivk in volivcev,
- volilni prag,
- nadomeščanje ali zamenjave članic in članov parlamenta ter

- velikost parlamenta.

Več poslanskih sedežev se voli v posamezni volilni enoti, številčnejša je kandidatna lista, in s tem več možnosti, da so nanjo uvrščene ženske. Velikost volilne enote, merjena s številom mandatov, to je poslanskih sedežev, ki se jih voli v posamezni enoti, je v neposredni povezavi s stopnjo sorazmernosti. Večja je enota, večja je stopnja sorazmernosti, več skupin prebivalstva je predstavljenih v parlamentu, več je možnosti za izvolitev žensk. (Antić 1998, 137–142).

3.5 Volitve 2014

Vse statistike jasno kažejo napredek, ki je posledica kvot in spleta okoliščin, konkretno nastanka novih strank. Leta 2008 je, na primer, že veljala kvota 25 odstotkov, pa se število žensk v državnem zboru ni povečalo niti za odstotek in je bil delež enak kot leta 2004, ko kvota še nismo uvedli. Spolne kvote so torej bistvene, a same po sebi ne učinkujejo, če ni še drugih pobud in pritiskov, da na izvoljiva mesta postavijo kandidatke. Za EP je kvota 40-odstotna, a če ženske postavijo na drugo, tretje ali četrto mesto, praktično ni izvoljiva, je dejala predsednica Ženskega lobija Slovenije. (B. Hočevar 2015).

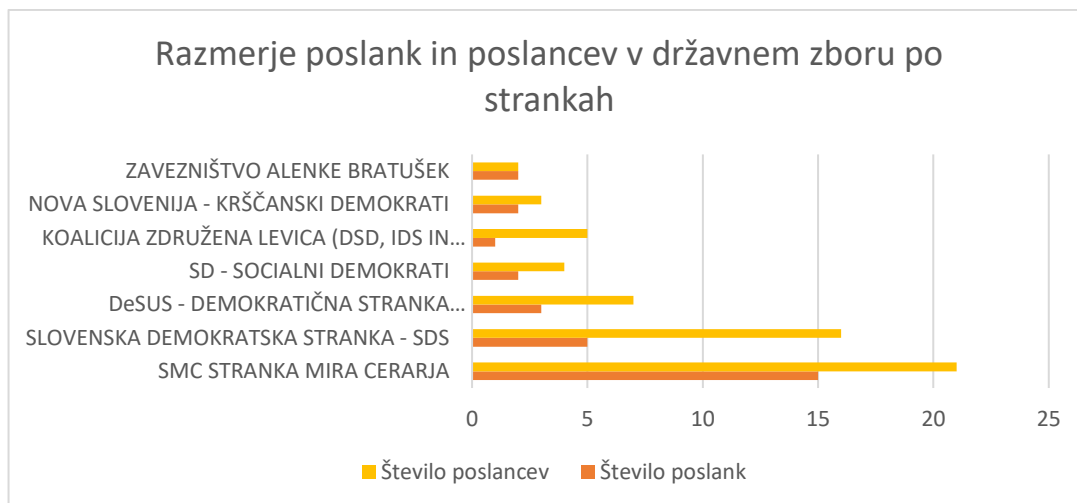
V tabeli 3.5. je pregled mandatov po strankah in spolu. Največji odstotek mandatov je v stranki Zavezništvo socialno – liberalnih demokratov, saj poslanke predstavljajo 50-odstotni delež, sledi pa največja parlamentarna stranka SMC s skoraj 42-odstotnim deležem oziroma največjim številom poslank 15. Tudi sicer je delež poslank zelo visok, skoraj pri vseh strankah nad 20 %, izjema je le koalicija Združena levica, ki izstopa od povprečja s 17 %.

Tabela 3.4: Mandati poslancev po strankah in spolu – volitve 2014

Kandidatna lista	Število mandatov	Število poslank	Odstotek	Število poslancev	Odstotek
SMC STRANKA MIRA CERARJA	36	15	41,7	21	58,3

SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA - SDS	21	5	23,8	16	76,2
DeSUS - DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE	10	3	30,0	7	70,0
SD - SOCIALNI DEMOKRATI	6	2	33,3	4	66,7
KOALICIJA ZDRUŽENA LEVICA (DSD, IDS IN STRANKA TRS)	6	1	16,7	5	83,3
NOVA SLOVENIJA - KRŠČANSKI DEMOKRATI	5	2	40,0	3	60,0
ZAVEZNIŠTVO SOCIALNO - LIBERALNIH DEMOKRATOV	4	2	50,0	2	50,0
Narodni skupnosti	2	0	0,0	2	100,0
Skupaj	90	30	33,3	60	66,7

Graf 3. 1: Razmerje poslank in poslancev v državnem zboru po strankah – volitve 2014

Na predčasnih volitvah 2014 se je delež poslank v DZ povečal na 33,3 %. K večjemu deležu poslank v državnem zboru RS po zadnjih volitvah je pripomoglo nekaj dejavnikov. V Sloveniji so z državno zakonodajo strankam naložili, da morajo na svojo kandidatno listo postaviti določen delež žensk in da se bodo kvote postopno uveljavljale.

Izjema od tega pravila velja za kandidatno listo s tremi kandidatkami in kandidati, na katero mora biti uvrščen najmanj en predstavnik vsakega spola. (Murko Pleš in drugi 2011, 8).

3.6 Poslanske skupine

Poslanci, izvoljeni v državni zbor, in člani iste politične stranke se organizirajo v poslansko skupino, da lažje uresničujejo svoje pravice in dolžnosti. Poslansko skupino zastopa in predstavlja vodja poslanske skupine oziroma njegov namestnik.

V DZ je 6 strankarskih poslanskih skupin, poslanska skupina italijanske in madžarske narodne skupnosti (IMNS), Poslanska skupina nepovezanih poslancev (NP) in en nepovezani poslanec. Kot je razvidno iz tabele 4.5, le eno poslansko skupino vodi ženska in sicer največjo, SMC. Pogosteje so ženske zastopane kot namestnice vodje, te so kar 3.

Tabela 3.5: Število vodij in namestnikov poslanskih skupin

	<u>Moški</u>	<u>Ženske</u>
<u>Vodja poslanske skupine</u>	<u>7</u>	<u>1</u>
<u>Namestnik/ca vodje</u>	<u>5</u>	<u>3</u>

Poslanci in poslanke delujejo tudi v različnih delavnih telesih, ki jih vodijo predsedniki ali predsednice. Tudi v tem primeru se tehtnica nagiba v prid moških: od skupno 25 delavnih teles, so moški na čelu 19 (glej tabelo 3.7.).

Tabela 3.6: Število dosedanjih predsednikov in predsednic delavnih teles Državnega zbora RS

	<u>Moški</u>	<u>Ženske</u>
<u>Predsednik delavnih teles</u>	<u>19</u>	<u>6</u>

3.7 Državni svet

Ustava Republike Slovenije v poglavju Državna ureditev umešča Državni svet na drugo mesto v sistem organov državne oblasti.

Državni svet ima 40 članov, ki so nosilci socialnih, gospodarskih, poklicnih in lokalnih interesov. Sestavljajo ga:

- štirje predstavniki delodajalcev,
- štirje predstavniki delojemalcev,
- štirje predstavniki kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev,
- šest predstavnikov negospodarskih dejavnosti,
- dvaindvajset predstavnikov lokalnih interesov. (Državni svet)

Pristojnosti Državnega sveta

Državni svet lahko:

- predlaga Državnemu zboru sprejem zakonov,
- daje Državnemu zboru mnenje o vseh zadevah iz njegove pristojnosti,
- zahteva, da Državni zbor pred razglasitvijo kakega zakona o njem še enkrat odloča,
- zahteva preiskavo o zadevah javnega pomena iz 93. člena.

Člani Državnega sveta so voljeni za dobo petih let. Državni svetniki so voljeni prek posrednih volitev v interesnih organizacijah oziroma lokalnih skupnostih po volilnih telesih (prek elektorjev). Volitve v Državni svet razpiše predsednik Državnega zbora.

Sedaj teče peti mandat Državnega sveta in v vseh petih mandatih je bil predsednik Državnega sveta moški. (Državni svet)

Tabela 3.7: Število dosedanjih predsednikov Državnega sveta RS

	<u>Moški</u>	<u>Ženske</u>
<u>Predsednik Državnega sveta RS</u>	<u>5</u>	<u>0</u>

Vir: T. S. Pleš 2013

Spodnja tabela kaže, da je državni svet še močnejša moška trdnjava, kot je bil državni zbor; najvišji delež žensk v vseh petih dosedanjih mandatih je znašal 12,5 %. (T. S. Pleš 2013, 23).

Tabela 3.8: Število in delež žensk v Državnem svetu RS neposredno po konstituiranju

	1992	1997	2002	2007	2012
število svetnic	1	5	3	1	3
delež svetnic	2,5%	12,5%	7,5%	2,5%	7,5%

Vir: T. S. Pleš 2013

4 ANALIZA PARTICIPACIJE ŽENSK V SLOVENSКИH PARLAMENTARNIH STRANKAH

Ženske v organih odločanja niso pogost pojav. Nas bo zanimalo, ali se slovenske parlamentarne stranke formalno in dejansko zavzemajo za večjo zastopanost žensk v parlamentu.

Pri analizi politične participacije žensk v slovenskih parlamentarnih strankah, se bomo omejili le na nekatere oblike participacije in sicer kandidiranje za voljeno funkcijo in posledično prevzem političnih ali strankarskih funkcij.

Skušali bomo preveriti še naslednje točke:

- Ali se povečuje število kandidatur in število izvoljenih žensk na kandidatnih listah parlamentarnih strank. Poleg zastopanosti žensk so nas zanimali tudi mehanizmi in ostali ukrepi, katerih izvajanje je pripomoglo (če je pripomoglo) k zmanjšanju izrazitega demokratičnega primanjkljaja pri udejanjanju enakosti med spoloma.
- Ali so parlamentarne stranke uvedle akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov.
- Ali stranke delujejo kot vratarji (gatekeeperji) in omejujejo dostop kandidatke do kandidatnih list.

Naredili bomo analizo po strankah, pregled njihovih statotov in programov. Za namen analiz, je bil poslan vsem strankam spodnji vprašalnik. Vprašalnik je nastal na podlagi liste kriterijev, ki so ga oblikovali v enem izmen projektov Urada za enake možnosti Ženske to zmoremo II. Po tej listi je možno ugotoviti, v kolikšni meri je stranka prijazna ženskam. (Vidic 2006). Za dodatno pomoč pri pregledu funkcij, ki jih ženske zasedajo in kakšno moč imajo sem dodala še vprašanja analize Ženske v politiki v Sloveniji. S kombinirano metodo intervjujev s predstavniki strank in analizo formalnih virov, sem po teh kriterijih analizirala stranke.

Tabela 4. 1: Vprašalnik za parlamentarne stranke o enakosti žensk.

Ali je znotraj vaše stranke organizirana posebna ženska organizacija/skupina?
Če da, ali je v vaši stranki jasno opredeljeno financiranje ženskih organizacij/skupin?
Ženske organizacije imajo neomejeno možnost, da o enakosti spolov odpirajo tako javne kot znotraj strankarske razprave.

Ali je vaša stranka sprejela akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov (v skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških)?
Če da, ali stranka spoštuje sprejeti načrt?
Prosimo opišite strategijo (mehanizme) stranke za večjo participacijo žensk v politiki.
Enakost spolov je ena izmed osnovnih programskih vrednot stranke.
Posebni ukrepi za enakost spolov so vključeni in imajo prednost v volilnih programih.
Stranka služi kot kanal med ženskimi pobudami nevladnih organizacij v civilni družbi, parlamentom in vlado (če jo sestavlja).
Ali imate v statutu predpisane minimalne deleže za posamezen spol v organih stranke?
Če da, jih prosimo opišite.
Kdo je v stranki odgovoren za oblikovanje kandidatne liste?

4.1 Participacija žensk v SMC

Stranka modernega centra (SMC) je bila ustanovljena v času predčasnih volitev v DZ leta 2014.

Njihova temeljna vodila so:

- pravna država, odgovornost do sebe, sočloveka in okolja, pravičnost in etični standardi,
- trajnostni razvoj, ki ga omogočajo inovativnost, znanje in sodelovanje javnega in zasebnega sektorja,
- človekovo dostojanstvo, socialna in ekonomska varnost, strpnost, svoboda, medsebojno spoštovanje ter medgeneracijska vzajemnost in solidarnost.

Posebno skrb posvečajo kakovosti življenja, zdravju, inovativnosti, dostojnemu delu, demokraciji, človekovim pravicam, vladavini prava, naravi, kulturi in tradiciji.

» Z novimi idejami podajamo dolgoročno strategijo partnerskega in trajnostnega razvoja, ki bosta prebivalcem Slovenije vrnila zaupanje vase in vsem zagotovila prihodnost.« (SMC 2016).

a) Statut SMC in ženske

Statuti političnih strank so v glavnem formalna pravila, ki porazdelijo formalno moč v strankah, tako da različnim organom strank podeljujejo različne pristojnosti in naloge (Krašovec 2000,30).

Statut SMC ureja organizacijo in delovanje stranke. V statutu kvote niso opredeljene, se pa čez celoten tekst uporablja obojespolna dikcija (npr: kandidat/kandiatka in predsednik/predsednica). Jasno nam da vedeti, da dostopnost funkcij ni odvisna od spola. Poudarek na spolu se pojavi v opredelitvi kandidatov za nadzorni odbor, statutarno komisijo ter izvršilni odbor, kjer se poudari, da morata biti zastopana oba spola.

Kot povzema Antić (Antić 1998, 141) tako imenovane ženske kvote pomenijo pripoznanje, da so ženske tisti spol, ki je podreprezentiran in potrebuje dodatne ukrepe za izboljšanje stanja. Takšna formulacija lahko pri enem delu žensk izzove občutek manjvrednosti; nekateri bi lahko iz tega celo izpeljali sklep, da so bile ženske izvoljene le zaradi spola, ne pa kvalitet.

Kadar so kvote zapisane tako, da veljajo za oba spola, je večja možnost, da vsaj na simbolni ravni ne bodo dajale občutka diskriminatornosti.

b) Programska načela SMC

SMC se zavzema za državo blaginje, temelječo na sodelovanju, znanju in odgovornosti. Temeljna vodila in vrednote so: pravna država, inovativnost, trajnostni razvoj, družbena odgovornost in človekovo dostojanstvo.

Zavzemajo se za več strpnosti v družbi ter posledično za krepitev spoštovanja in sodelovanja med ljudmi, različnimi skupinami, generacijami, družbami in različnimi organizacijami. Politika mora biti načrtovanje in udejanjanje dobrega za vse prebivalce in prebivalke Slovenije in ne uresničevanje ozkih zasebnih interesov. Zato si prizadevajo za sodelovanje in usklajevanje ter ne sledijo razdiralnemu načinu političnega delovanja.

»Podpiramo obstoj in delovanje neodvisne in razvite civilne družbe in si prizadevajo za državo blaginje, ki temelji na načelu univerzalizma in ustvarjeni vrednosti.« (SMC 2016)

Želijo si učinkovito delovanje javnega sektorja, ki služi potrebam ljudi in drugih deležnikov v družbi in gospodarstvu ter stremijo k večji gospodarski svobodi in podjetnosti, ki omogočata ustvarjanje dodane vrednosti. Dodali so še zaščito in varovanje okolja ter odprto družbo.

Kot navaja Jure Vozelj: »V našem programu enakost spolov ni eksplicitno zapisana, gre pa naše praktično delovanje, kot že rečeno, v tej smeri. Tako, da mislim, da bi lahko rekli, da je enakost spolov eno izmed osnovnih programskih načel stranke. Posebej akcijskega načrta za

spodbujanje enakosti kolikor vem nimamo, seveda pa v praksi skrbimo, da so ženske enakomerno zastopane na vseh ravneh..«

c) Akcijski načrt SMC za napredovanje enakosti spolov

ZEMŽM v 31. členu predvideva, da morajo vse politične stranke sprejeti štiriletni načrt, s katerim se opredelijo do vprašanja uravnotežene zastopanosti obeh spolov ter v skladu z opredelitvijo določijo načine in ukrepe za spodbujanje bolj uravnotežene zastopanosti žensk in moških v organih stranke, na kandidatnih listah za volitve v državni zbor in v organe lokalnih skupnosti ter za volitve predsednice oziroma predsednika republike. (ZEMŽM)

V intervjuju z Juretom Vozljem, smo izvedeli, da SMC nima posebnega akcijskega načrta za spodbujanje enakosti, seveda pa v praksi skrbijo, da so ženske enakomerno zastopane na vseh ravneh.

Stranka modernega centra daje veliko vlogo participaciji žensk v politiki. Poslanska skupina SMC ni samo največja po absolutnem številu poslancev v zgodovini obstoja Državnega zbora Republike Slovenije, ampak tudi po deležu žensk v poslanski skupini (15 od 35, tj. 42 %). Prav tako je danes v sestavi vlade največji delež ministric (trenutno je ta delež 41 %; 7 ministric v 17-članski vladi).

Prvič v zgodovini vodi največjo vladno poslansko skupino ženska, tj. vodja poslanske skupine SMC dr. Simona Kustec Lipicer.

Prav tako je v stranki SMC izjemno velik delež ženskih občinskih in mestnih svetnic. Ženske so v velikem delu zastopane tudi v organih stranke, tako na državni kot na lokalni ravni, saj tako velevajo notranja pravila stranke (npr. v predsedstvu lokalnega odbora, ki ima enega predsednika in dva podpredsednika, mora biti najmanj ena ženska).

Na vprašanje, kdo oblikuje kandidatno listo, odgovor ni bil podan.

d) Organi stranke SMC in ženske

Zato da lahko ocenimo, kakšen vpliv imajo ženske znotraj stranke, moramo preveriti, katera mesta in koliko pomembnih mest zasedajo znotraj organov stranke.

Pri SMC je najvišji organ stranke kongres, ki sprejema statut in program stranke, voli in razrešuje predsednico/predsednika stranke ter deset članov sveta stranke. Odloča o prenehanju,

spojitvi, pripojitvi ali razdružitvi stranke in se sestaja po potrebi, vendar najmanj enkrat na vsake štiri leta, skliče ga predsednica/predsednik stranke.

Programska konferenca obravnava vsebinska vprašanja in sprejema vsebinska izhodišča za spremembe in dopolnitve programskih dokumentov stranke. Svet stranke spremlja izpolnjevanje programa in kongresnih usmeritev stranke in daje politične smernice za delo stranke in njenih organov med kongresoma. Izvršni odbor skrbi za udejanjanje sklepov in stališč kongresa in sveta stranke ter organizira in izvaja aktivnosti stranke ter odloča o programskih, kadrovskih, strukturnih, organizacijskih in ostalih zadevah stranke in v zvezi s tem sprejema ustrezne akte. Predsednik skrbi za uresničevanje sklepov in stališč kongresa, sveta stranke in izvršilnega odbora ter stranko vodi in predstavlja v javnosti. Podpredsednik sodeluje s predsednikom pri uresničevanju sklepov in ga nadomešča v primeru njegove odsotnosti. Generalni sekretar stranke zastopa stranko v pravnem prometu in je odgovoren za njeno finančno in materialno poslovanje.

Programski odbor obravnava vsebinska vprašanja, nadzorni odbor pa nadzoruje finančno in materialno poslovanje. Statutarna komisija daje razlage statuta in ocenjuje skladnost aktov s statutom. (SMC 2016)

Tabela 4. 2: Ženske v organih stranke SMC

Obdobje mandata	Predsednik/-ica		Podpredsednik/-ica			Svet stranke			Izvršni odbor		
	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število mest	M	Ž
2014	1		2	1	1	16	1	5	60	3	2

Ženske so dobro zastopane v organih stranke, vendar ne moremo spregledati dejstva, da je vidna piramidalna struktura. V vrhu stranke prevladujejo moški, ki imajo posledično v svojih rokah tudi moč odločanja. Znotraj stranke ni organizirane ženske skupine, je pa v fazi ustanavljanja. Žal nismo uspeli izvedeti, kako poteka selekcija kandidatov za volitve, ki je najpomembnejši proces v stranki. (Krašovec 2000, 40).

4.2 Participacija žensk v SDS

Stranka SDS je bila ustanovljena 1989 in se smatra za naslednico slovenske pomladi in ima 30.000 članov. Ključni cilj SDS je ustvarjanje nove kakovosti življenja, več demokracije, spoštovanja človekovih pravic in medsebojnega spoštovanja, gospodarske učinkovitosti, svobode in solidarnosti. Zavzemajo se za družbo svobodnih in dejavnih posameznikov, ki sprejema in ščiti delovanje prostega trga, hkrati pa lajša njegove socialne posledice. Politično oblast v SDS sprejemajo kot sredstvo, s katerim bodo v skupno dobro ustvarili podlago za čim širšo udeležbo različnih, doslej odrinjenih slojev in posameznikov pri odločanju. SDS bo še naprej združevala posameznike, ki živijo od lastnega dela ter dobrega gospodarjenja, in v političnem življenju zastopala njihove interese. Znotraj stranke je organizirana tudi ženska skupina, in sicer Ženski odbor SDS.

Njihove članice sprejemajo Program in Statut SDS, sicer pa je organiziranost in delovanje odbora urejeno z lastnim poslovníkom in programom. (SDS 2016)

a) Statut SDS in ženske

Slovenska demokratska stranka, s kratico SDS, s skrajšanim imenom Slovenski demokrati, v svojem statutu opredelijo delovanje in organizacijo stranke ter pravice in dolžnosti članov.

Temo, ki nas zanima, obravnavajo v 22. členu statuta, kjer takoj na začetku opredelijo da pravila veljajo tako za kandidatko kot kandidata, vendar se dalje v tekstu uporabljala dikcija kandidat.

Kandidatka oziroma kandidat (v nadaljevanju: kandidat) SDS je lahko vsaka polnoletna državljanka oziroma polnoleten državljan Republike Slovenije, ki ima pasivno in aktivno volilno pravico v skladu z zakonom. (SDS 2016).

V istem členu opredelijo še, da mora biti seznam kandidatov stranke enakomerno zastopan z obema spoloma, kot navaja zakon:

Na predlogu seznama kandidatov SDS mora biti zagotovljena enakopravna zastopanost obeh spolov v razmerju, ki ga določa zakon. Vendar se to nanaša na kandidate za organe RS, ki se volijo na državni ravni, ne pa na organe stranke. (SDS 2016)

b) Programska načela SDS in ženske

Enakost spolov je ena izmed osnovnih programskih vrednot stranke. V 12. členu programa SDS je navedeno: »Človekovo dostojanstvo pomeni, da vsakemu posamezniku, ne glede na raso,

vero, spol, politično in socialno okolje ali kakršne koli druge razlike, pripadajo enake pravice, svoboščine, odgovornosti ter tudi čast in spoštovanje.« (SDS 2016)

c) Akcijski načrt SDS za napredovanje enakosti spolov

Kot že omenjeno, je znotraj stranke organiziran Ženski odbor SDS. Njegovo financiranje je jasno določeno v 39. členu statuta: *Delitveno razmerje finančnih sredstev med organi SDS na občinski, regijski in državni ravni določa Svet SDS.*

V II. točki programa Ženskega odbora je opredeljena Strategija dela, ki jo lahko razumemo kot akcijski načrt SDS za napredovanje enakosti spolov. Ukvarjali naj bi se z opredeljevanjem pogojev enakih možnosti moških in žensk; skrbi za ekonomske in socialne pravice žensk, predvsem izobraževanje in usposabljanje, vseživljenjsko učenje, zaposlovanje, socialno vključevanje, socialna zaščita in zdravstveno varstvo in krepitev javno-mnenjske, normative (zakonodajne) in institucionalne podpore enakim možnostim žensk in moških ter drugim oblikam antidiskriminacije. (SDS 2016)

Alenka Jeraj, ki je predsednica Ženskega odbora SDS, je navedla, da so v stranki sprejeli akcijski načrt s poudarkom na:

- skrbi za spoštovanje človekovih pravic, s posebnim poudarkom na pravicah žensk in otrok,
- skrbi za uravnoteženo zastopnost spolov na vseh področjih družbenih dejavnosti v Sloveniji,
- skrbi za enake možnosti žensk in moških pri njihovem osebnem ter poklicnem razvoju,
- krepitvi vloge žensk pri oblikovanju in izvajanju politike v slovenskem in mednarodnem prostoru,
- pospeševanju zavedanja žensk o njihovi vlogi v družbi,
- spodbujanju izobraževanja žensk,
- spodbujanju in organizaciji druženja ter spoznavanja žensk,
- okrepitvi ženskega odbora v okviru SDS,
- krepitvi vloge žensk pri oblikovanju politik SDS,
- vključitvi Ženskega odbora SDS v mednarodno mrežo podobnih skupin,
- podpori ženskim gibanjem v EU in tretjih državah.

Navedla je še, da so mehanizmi za zagotavljanje večje participacije žensk v politiki odvisni tudi od tega, za katero raven politike gre (nacionalna, nacionalna, lokalna). V večji meri gre za načrtna izobraževanja in usposabljanja. Poudarila je še, da imajo v SDS zelo aktiven Ženski odbor, sama kot predsednica tudi sodeluje pri iskanju potencialnih kandidat, ki jih ni malo. »Tako da večjih težav z ženskami na kandidatnih listah SDS nimamo.«

Zagotovila je še, da enakosti spolov namenjajo pozornost na vseh družbenih področjih, saj je le-ta pogoj demokracije.

d) Organi stranke SDS in ženske

V statutu SDS je predviden kot najvišji organ stranke kongres, ki sprejema statut in program stranke, ter določi politične in druge usmeritve stranke. Svet Stranke oblikuje politične usmeritve SDS; sklepa o oblikovanju koalicij z drugimi strankami; na predlog Predsednika SDS voli in razrešuje podpredsednike SDS, imenuje in razrešuje generalnega sekretarja SDS, določi kandidata za volitve predsednika države in kandidate oziroma listo kandidatov za državni zbor in kandidate oziroma listo kandidatov za Evropski parlament. Izvršilni odbor SDS je izvršilni organ SDS.

Predsednik sklicuje in vodi seje Izvršilnega odbora SDS, izvršuje sklepe izvršilnega odbora in drugih organov SDS ter predstavlja SDS v javnosti in v pravnih razmerjih.

Strokovni svet preučuje posamezna strokovna vprašanja in obravnava akte, ki jih sprejemajo posamezna ministrstva, vlada in parlament, ter daje pobude, predloge in mnenja Izvršilnemu odboru SDS. Nadzorni odbor SDS voli Kongres SDS.

Generalni sekretar SDS vodi in usklajuje organizacijske in finančne zadeve, skrbi za usklajeno delo interesnih organizacij in forumov, spremlja uresničevanje programa stranke in usklajuje politične in volilne zadeve ter opravila. (Statut SDS sprejet na 14.seji sveta SDS).

V statutu niso predpisani minimalni deleži za predstavništvo žensk v organih stranke. (SDS 2016)

Tabela 4. 3: Ženske v organih stranke SDS

Obdobje mandata	Predsednik/-ica	Podpredsednik/-ica	Svet stranke	Izvršni odbor
------------------------	------------------------	---------------------------	---------------------	----------------------

SDS	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število mest	M	Ž
2014	1		3	2	1	0	0	0	29	2	9

Tudi pri stranki SDS prevladuje piramidalna struktura, in sicer je opaziti premoč moških v najvišjih organih stranke.

Znotraj stranke SDS je organizirana ženska skupina – Ženski Odbor SDS, ki ima jasno opredeljeno financiranje. V stranki so sprejeli akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov, ki ga po besedah Alenke Jeraj, predsednice Ženskega odbora SDS, tudi upoštevajo. Enakost spolov je ena izmed temeljnih programskih vrednot (zapisana v 12. členu Programa SDS), sicer pa v programe niso vključeni posebni ukrepi.

V statutu ni zapisa o minimalnem deležu za posamezen spol v organih stranke, je pa predviden način izbora kandidatov za volitve. Možne kandidate predlagajo Izvršilni odbori občinskih odborov SDS, regijske koordinacije SDS, organi SDS, organi forumov in drugih oblik dela SDS na državni ravni. (22. člen statuta SDS).

4.3 Participacija žensk v DESUS

Stranka je nastala leta 1990 iz jedra članov Društva upokojencev Maribor-center z nazivom "Zveza društev upokojencev Maribor" in se preimenovala v "Demokratska stranka zveza upokojencev Maribor", leto dni kasneje pa v "Demokratska stranka upokojencev Slovenije". 20. maja 2005 se je stranka na 6. kongresu preimenovala v "DeSUS - Demokratska stranka upokojencev Slovenije". Leta 2011 je stranka ustanovila svoj podmladek – Svet mladih, nimajo pa skupine, ki bi se ukvarjala z ženskimi vprašanji.

Glede na temo, ki jo proučujemo v diplomskem delu, je za nas zanimiv 1. člen poslovnika, kjer poudarijo: V tem poslovniku uporabljeni nazivi, kot n.pr. predsedujoči – predsedujoča, član – članica organa in drugi, se uporabljajo kot nevtralni izraz za moške in ženske.

Sicer pa je v poslovniku navedeno, da ima stranka največ tri podpredsednike. Eden izmed podpredsednikov mora biti drugega spola od ostalih dveh. Poslovnik v 51. in 54. členu določa tudi postopek kandidiranja.

51. člen: Način in postopek kandidiranja, kriterije za evidentiranje kandidatov, skladno s pravilnikom, okvirni volilni program stranke in organizacijo volilne kampanje določi Izvršni odbor stranke.

54. člen: Listo kandidatov za Državni zbor določi volilna konferenca v posamezni volilni enoti. (DESUS 2016)

a) Statut DESUS in ženske

V statutu so opredeljeni organi stranke ter njihova organizacija ter delovanje. Kongres, najvišji organ stranke, sprejema politično usmeritev stranke, njen program in naloge ter statut ali njegove spremembe oz. dopolnitve.

V času med kongresi je najvišji politični organ stranke Svet stranke, ki v tem času vodi stranko in skrbi za izvrševanje programskih ciljev in nalog ter sklepov kongresa.

Izvršni odbor uresničuje sklepe in stališča kongresa in sveta stranke ter organizira in izvaja vse druge aktivnosti stranke, nadzorni odbor pa spremlja in nadzoruje finančno in materialno delovanje stranke. Predsednik stranke jo vodi in predstavlja; podpisuje akte, ki jih sprejemajo organi stranke; je odgovoren za pravočasno pripravo gradiv, ki jih obravnavajo organi in delovna telesa stranke, ter za uresničevanje njihovih sklepov in zadolžen za finančno-materialno poslovanje stranke, pripravlja letni finančni načrt in zaključni račun stranke.

Stranka ima tudi operativno posvetovalno telo za uresničevanje programa, nalog in statuta stranke, sklepov in stališč ter usmeritev kongresa in sveta stranke, ki se imenuje vodstvo stranke. Med organi stranke so tudi delavna telesa.

V 11. členu statuta je navedeno, da morajo v kolektivne organe stranke, na državni ravni, biti predlagani kandidati skladno z Zakonom o enakih možnostih obeh spolov. Prav tako v 53. členu, kjer je opredeljen postopek za določanje kandidatov za volitve, navedeno, da so kandidacijski organi stranke pri kandidiranju dolžni upoštevati, poleg drugih kriterijev, tudi ustrezno zastopanost kandidatov obeh spolov.

b) Program DESUS in ženske

Desus celotno VIII. poglavje programa stranke nameni enakim možnostim žensk in moških v politiki in družbi.

Navedejo, da se bodo zavzemali za enake zaposlitvenih možnosti in odpravo vsakršne diskriminacije žensk pri zaposlovanju na boljše plačana delovna mesta. Obljubijo, da bodo vodili aktivnosti za promoviranje žensk, ki bodo pripravljene sprejeti odgovorne funkcije na vseh ravneh političnega življenja in se potegovati za pomembnejše položaje v gospodarstvu tako v managerskih ekipah kot v nadzornih svetih ter za uresničevanje zakonsko določene zastopanosti žensk na vseh nivojih. Krepili bodo delo ženskih sekcij in jih še bolj vključevali v delo organov stranke. Zavzemali naj bi se tudi za spremembo zakonodaje na področju enakega plačila. (DESUS 2016)

c) Akcijski načrt DESUS in ženske

V stranki so sprejeli akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov v skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških in se ga tudi držijo. Sicer pa so v stranki opozorili, da so uravnoteženost spolov spoštovali tudi že pred sprejetjem akcijskega načrta. Kot navaja Nina Stankovič: »Kar je razvidno tudi iz števila poslank, izvoljenih je bilo 40 % žensk, zdaj pa je razmerje nekoliko nižje, ker se je naši poslanski skupini pridružil poslanec Peter Vilfan, in znaša 36 %. Imeli smo 2 ministrici in dva ministra, torej razmerje 50/50. Po odstopu ministrice, pa imamo trenutno 3 ministre in 1 ministrico (75/25).«

Drugi mehanizmi oziroma strategije niso bile navedene.

d) Organi stranke DESUS in ženske

Nina Stankovič še navaja, da so ženske aktivno in enakopravno vključene v vse organe stranke, tudi na kandidatnih listah je praviloma več žensk, kot jih predpisuje zakon.

Kljub vključenosti žensk v organe stranke, pa je iz tabele 4.4. razvidno, da so ženske še vedno v manjšini, še posebno na vodstvenih položajih stranke.

Tabela 4. 4: Ženske v organih stranke DESUS

Obdobje mandata	Predsednik/-ica		Podpredsednik/-ica			Svet stranke			Izvršni odbor		
	M	Ž	Število	M	Ž	Število	M	Ž	Število	M	Ž
DESUS	M	Ž	Število	M	Ž	Število	M	Ž	Število	M	Ž

			mest			mest			mest		
2014	1	0	3	2	1	45	3	7	18	1	4

Tudi v stranki DESUS je očitna velika premoč moških v organih stranke. Morda tudi zaradi tega znotraj stranke ni posebne ženske organizacije.

Stranka je sprejela akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov (v skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških)

Enakost spolov je ena izmed osnovnih programskih vrednot stranke.

V statutu so predpisani minimalni deleži za posamezen spol v organih stranke, in sicer, da ima stranka največ tri podpredsednike. Eden izmed podpredsednikov mora biti drugega spola od ostalih dveh.

Način in postopek kandidiranja je opredeljen v 51. členu statuta: Kriterije za evidentiranje kandidatov, skladno s pravilnikom, okvirni volilni program stranke in organizacijo volilne kampanje določi Izvršni odbor stranke. V 54. členu pa je določen način izbora liste kandidatov za Državni zbor, ki jo določi volilna konferenca v posamezni volilni enoti. (DESUS 2016).

4.4 Participacija žensk v SD

Stranka je bila ustanovljena na združitvenem kongresu levih, socialdemokratskih in socialističnih strank 29. maja 1993, ko so se v Združeno listo socialnih demokratov združile takratna Socialdemokratska prenova, Delavska stranka, Socialdemokratska unija in skupini iz Socialistične stranke Slovenije in DeSUS-a. Na 5. kongresu se je preimenovala v Socialne demokrate (SD).

SD so socialnodemokratsko usmerjena politična stranka, ki si v okviru političnega sistema parlamentarne demokracije v RS prizadeva za gospodarsko uspešen, socialno uravnotežen in naravi prijazen razvoj (1. člen Statuta SD).

Utemeljeni so v prizadevanju delavstva za pravičnost in v boju slovenskega naroda za osvoboditev. Ta dediščina tudi danes oblikuje značaj socialne demokracije.

Stranka je tudi polnopravna članica Stranke evropskih socialdemokratov in Socialistične internacionale. (SD 2016).

a) Statut SD in ženske

Stranka že med svojimi temeljnimi načeli navede politično participacijo žensk, saj se zavzema za paritetno demokracijo, ki zavestno ustvarja pogoje za enake možnosti sodelovanja v politiki za oba spola.

Sicer pa statut uporablja obojespolno dikcijo, kar je tudi kazalnik ženskam prijazne stranke.

V 62. členu statuta so opredeljene tudi kvote za kandidatne liste: »Pravilnik mora v postopku določanja kandidatk in kandidatov ter kandidatnih list za volitve v Državni zbor in za poslanke oziroma poslance Evropskega parlamenta zagotavljati najmanj 40% zastopanost enega spola.«
Kandidate določi konvencija stranke glede na predlog predsedstva stranke. (SD 2016)

b) Programska načela SD

Stranka se v osnovnih programskih načelih zavzema za enakost možnosti žensk in moških ter enakost politične participacije – uveljavitev paritete pri oblikovanju vlade.

c) Akcijski načrt SD

V stranki SD so sprejeli akcijski načrt 11. februarja 2006. Kot navajajo, se z enakostjo spolov v javnem življenju in političnem odločanju na vseh ravneh uresničujejo temeljna demokratična načela in temeljne človekove pravice. Zato je enakost spolov vrednota in cilj, ki ga želijo doseči. Akcijski načrt opredeli aktivnosti znotraj stranke, v interesnih skupinah, pri kandidacijskih postopkih ter težnje po spremembi volilne zakonodaje. (SD 2016)

d) Organi stranke in ženske

Najvišji organ stranke je kongres, ki se sestane na štiri leta. Sprejema statut in programske usmeritve, obravnava poročilo o delu stranke in voli člane/ice predsedstva, predsednika/co, podpredsednika/co stranke, glavnega tajnika/co ter člane/ice nadzornega odbora, predsednika/co in podpredsednika/co konference.

Konferenca je najvišji organ stranke med kongresoma. Obravnava in sprejema oceno dela predsedstva, predsednika/ce, podpredsednika/ce in glavnega tajnika.

Obravnava in daje usmeritve za delo stranke in poslanske skupine, sprejema volilni program in usmeritve stranke za volitve v DZ in lokalne volitve. Odloča o koalicijskih povezovanjih ter drugih vprašanih izvajanja politike in programa stranke med dvema kongresoma. Sestaja se po potrebi, vendar najmanj enkrat na tri mesece.

Predsedstvo skrbi za uresničevanje sklepov in stališč kongresa, odloča o kandidatih stranke za državne funkcije, usklajuje kadrovske politiko, usklajuje delo poslanske skupine, članov vlade, interesnih združenj, programskih in strokovnih svetov ter drugih organov in oblik delovanja stranke.

Nadzorni odbor skrbi za finančno in materialno poslovanje stranke ter skladnost delovanja z akti.

Predsednik predstavlja in vodi stranko. Sprejema odločitve med obema kongresoma, koordinira delo ministrov in ostalih nosilcev javnih funkcij.

Glavni tajnik/ca je odgovoren za organiziranost strankine mreže in delovanje teritorialnih organizacij stranke. Prav tako vodi kadrovske postopke in odloča o delovnih razmerjih ter ter imenuje kolegij glavnega tajnika.

Podpredsednik-ca nadomešča predsednika-co v primeru odsotnosti. Na podlagi sklepa predsedstva lahko prevzame odgovornost za posamezna področja delovanja stranke. (SD 2016)

Tabela 4. 5: Ženske v organih stranke SD

Obdobje mandata	Predsednik/-ica		Podpredsednik/-ica			Svet stranke			Izvršni odbor		
	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število mest	M	Ž
2014	1	0	1	1	1	14	8	6	0	0	0

V organih stranke je opaziti veliko bolj enakomerno porazdelitev kot pri drugih strankah. Imajo tako podpredsednika kot podpredsednico, kot je navedeno v 35. členu statuta in tudi delež žensk v Svetu stranke je več kot 40 %. Znotraj stranke je organizirana posebna ženska skupina –

Ženski forum SD. Enakost spolov je ena izmed osnovnih programskih vrednot stranke, zato so posebni ukrepi za enakost vključeni v volilne programe. Kandidatne liste za organe strank morajo zagotavljati 40-odstotno zastopanost enega spola, razen če struktura tega ne dopušča, kot je navaja 62. člen Statuta stranke.

4.5 Participacija žensk v Združeni levici

Združena levica (ZL) je koalicija treh strank, ki je nastala 2014. Sestavljajo jo Demokratična stranka dela (DSD), Inicijativa za demokratični socializem (IDS) in Stranka za trajnostni razvoj Slovenije (TRS). Koaliciji sta se 20. maja 2014 formalno priključila še Gibanje za pravično družbo (GPD) in Kulturno politično Društvo Svoboda iz Straže.

So člani Evropske levice (PEL), Konfederalne skupine Evropske združene levice - Zelene nordijske levice (GEU/NGL).

Združena levica se zavzema za ekološki demokratični socializem. Zagovarja socialistično politiko, ki stremi k družbenemu in ekonomskemu sistemu, v katerem ljudje v okviru zmogljivosti okolja in naravnih virov trajnostno in sonaravno proizvajajo za zadovoljevanje družbenih potreb zadostne količine zelenega. Zavzema se za demokratizacijo vseh družbenih področij, in sicer z vpeljevanjem neposredne demokracije, delavskim upravljanjem ter uveljavljanjem načel koordinacije in sodelovanja v gospodarstvu (namesto tekmovanja). (Združena levica 2016)

a) Statut Združene levice in ženske

Združena levica je koalicija sestavljena iz več strank, in sicer Demokratične stranke dela – DSD, Inicijative za demokratični socializem – IDS in Stranke za ekosocializem in trajnostni razvoj Slovenije – TRS. Vsaka izmed strank ima svoj statut in organe.

Statut DSD že na začetku omeni, v 4. členu, da zajema v slovničnem moškem spolu tudi osebe ženskega spola, upošteva tako predvsem enake možnosti obeh spolov pri določanju kandidatov in kandidatov na volitvah na državni in lokalni ravni. Najvišji organ je kongres in ključ za določanje delegatov, ki se udeležijo kongresa, je število članstva in ustrezna zastopanost obeh spolov (12.člen). V 20. členu, ki govori o oblikovanju delavnih teles, se zopet izpostavi enakost

spolov, saj je v statutu navedeno, da mora sestava tekih teles odražati tako zastopanost volilnih enot kot tudi ustrezno zastopanost spolov. Sorazmerna zastopanost spolov se pojavi v statutu še enkrat in sicer v 27. členu, ki je namenjen določanju kandidatov za volitve. (Združena levica - Demokratična stranka dela 2016)

Statut IDS že v preambuli navede med osnovne vrednote enakost ter boj proti diskriminaciji na podlagi spola kot bistven za uresničevanje demokratičnega socializma. Čez celoten statut uporabljajo obojespolno dikcijo, pri načinu izbora kandidatov za volitve pa omenijo, da mora kandidatne liste zagotavljati najmanj 40-odstotno zastopanost enega spola.

Statut TRS na začetku pojasni, da se izrazi, ki se nanašajo na osebe, in so zapisani v moški slovnični obliki uporabljajo kot nevtralni za ženski in moški spol.

V 15. členu predvidi, da Svet stranke določi način uresničevanja zakonskih določb o enakopravni zastopanosti spolov; ter da se pri evidentiranju kandidatov se upošteva enakomerna spolna zastopanost (14. člen).

b) Programska načela Združene levice

Med temeljnimi programskimi načeli, se pri ZL zavzemajo za zagotovitev spoštovanja in razširitev in izvršljivost vseh pravic in svoboščin.

Z neoliberalnim obratom in padcem socialne države se je okrepilo kršenje že izborjenih pravic in represija nad manjšinami. Tako se je na primer ponovno povečala neenakost žensk. To je nedopustno, zato je treba vzpostaviti zakonodajo, ki bo ščitila pravice vsakega posameznika. Opaziti je tudi trend kriminaliziranja in zelo ozke razlage ustavnih pravic do mirnega zbiranja in do svobode izražanja, ki gre v smer nižanja standardov tovrstnih ključnih političnih pravic. (Združena levica 2016).

Zavzemajo se za takojšnjo ustavitev varčevalnih ukrepov, ustavitev privatizacije in reševanje podjetij, delavsko upravljanje podjetij, javni nadzor nad bankami, koordinirano gospodarstvo za polno zaposlenost, rešitev problema dolga, pravično davčno reformo ter boj proti davčnim oazam. Zavzemajo se tudi za obrambo socialne države, demokratične in participativne javne finance, neposredno demokracijo in preobrazbo države, razširitev osebnih svoboščin in pravic, pot k ekološkemu preobratu in trajnostni proizvodnji hrane ter zavezanost miroljubju in demilitarizaciji.

c) Akcijski načrt ZL

Ob iskanju dokumentov akcijskega načrta za enakost spolov nisem našla. Je pa med temeljnimi programskimi vrednotami stranke navedeno spoštovanje in razširitev vseh pravic in svoboščin, predvsem ženskih, saj opažajo, da se njihove pravice krčijo.

d) Organi strank in ženske

Organi stranke DSD na državni ravni so: kongres, svet stranke, izvršilni odbor, predsednik, največ trije podpredsedniki, generalni sekretar in nadzorni odbor. Predsednik stranke DSD v letu 2014 je bil mag. Franc Žnidaršič. Kongres se praviloma sklicuje vsake štiri leta in sprejema statut in program stranke, strateške programske opredelitve in cilje delovanja stranke, voli predsednika in podpredsednike, voli člane sveta stranke, izvršilnega odbora in nadzornega odbora.

Svet stranke sprejema nujne spremembe in dopolnila statuta, sprejema dopolnila ali spremembe programa stranke, odloča o sklicu kongresa, sprejema finančni načrt in finančno poročilo, voli nadomestne in dodatne člane sveta stranke, izvršilnega odbora in nadzornega odbora.

Predsednik sklicuje in vodi seje izvršilnega odbora, sklicuje kolegij stranke, zastopa stranko, podpisuje akte, ki jih sprejemajo organi stranke, izvršuje odločitve organov stranke, vodi politiko stranke, jo predstavlja v javnosti ter opravlja ostale naloge, določene v statutu. Glavne naloge generalnega sekretarja so urejanje organizacijskih in kadrovskih zadev, finančnega poslovanja ter priprava gradiv za sestanke organov stranke. Generalni sekretar odgovarja za finančno poslovanje stranke. (Računsko sodišče RS 2015a)

Kongres je vrhovno odločevalsko telo stranke in ga sestavljajo vse članice in vsi člani stranke. Kongres sprejema statut, pravilnike in poslovnike ter njihove spremembe, sprejema program stranke in njegove spremembe ter druge strateške odločitve, voli in odloča o odpoklicu članice oziroma člana sveta stranke, nadzornega odbora, disciplinske komisije in volilne komisije, odloča o ukinitvi, spojitvi, pripojitvi ali razdružitvi stranke ter sprejema letno poročilo.

Svet stranke je odločevalsko telo med kongresi. Oblikuje strankino politiko, pripravi predloge o strankinih dejavnostih, pred sprejetjem odločitev svoje predloge predstavi

članstvu v lokalnem okolju, upošteva pripombe članstva ter aktivno sodeluje z izvršnim odborom in delovnimi skupinami pri izvrševanju strankine politike in dejavnosti. Stranko v javnosti predstavlja koordinator sveta stranke in jo tudi zastopa v pravnem prometu ter vodi in odgovarja za materialno in finančno poslovanje.

Koordinator sveta stranke IDS v letu 2014 je bil Luka Mesec.

Generalni sekretariat je stalna delovna skupina, ki skrbi za koordinacijo notranjega delovanja stranke ter njeno zakonito in transparentno finančno poslovanje. Vodi register članic in članov stranke, častnih članic in članov ter simpatizerk in simpatizerjev. Organizacijske enote stranke IDS na lokalni ravni so lokalni odbori stranke. (Računsko sodišče RS 2015a).

Organi stranke TRS na državni ravni so: konvencija, svet stranke, izvršilni odbor, predsednik stranke, podpredsednik stranke, glavni tajnik stranke, nadzorni odbor, programski svet in častno razsodišče.

Predsednica stranke TRS v letu 2016 je Violeta Tomič. Po statutu konvencijo sestavljajo vsi člani stranke, ki jo sklicuje svet stranke na predlog predsednika. Konvencija sprejema glavnega tajnika ter izvršilni odbor stranke. Svet stranke obravnava delovanje organov stranke in pobude članov, odloča o kadrovskih in organizacijskih zadevah stranke, sprejema finančni načrt, zaključni račun, finančno poročilo in pravne akte ter drugo. Po statutu predsednik stranke vodi stranko in jo predstavlja v javnosti ter je odgovoren tako za materialno kot finančno poslovanje stranke.

Glavni tajnik stranke lahko po pooblastilu zastopa stranko v pravnem prometu in je tako odgovoren za materialno in finančno poslovanje stranke, v sodelovanju s predsednikom pripravlja letni finančni načrt in poročilo, zagotavlja vso strokovno, administrativno in organizacijsko podporo organom stranke, organizira in izvaja aktivnosti stranke, skrbi za njeno usklajeno delovanje, skrbi za obveščanje stranke, ureja organizacijska vprašanja stranke, skrbi za stike z mediji ter zastopa stranko po navodilih predsednika.

(Računsko sodišče RS 2015c).

Tabela 4. 6: Ženske v organih strank ZL

Obdobje mandata	Predsednik/-ica		Podpredsednik/-ica			Programski svet			Izvršni odbor		
	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število Mest	M	Ž
DSD	1		3	3							
IDS	1										
TRS		1	2	1	1	8	6	2	9	1	2

Iz tabele 4.6. je razvidno, da prihaja do razlik znotraj strank. V stranki DSD so v ospredju moški, pri IDS je glavni koordinator tudi moški, pri TR pa je bila izvoljena predsednica, tudi podpredsedniški položaj je enakomerno zastopan, saj imajo po eno podpredsednico in enega podpredsednika. Zastopanost v ostalih organih pa je podobna kot pri drugih strankah, in sicer moški prevladujejo.

Znotraj koalicije ni organizirane posebne ženske skupine, so pa ženske pravice navedene med osnovnimi programskimi načeli stranke:

Treba je zagotoviti spoštovanje, razširitev in izvršljivost vseh pravic in svoboščin. Z neoliberalnim obratom in padcem socialne države se je okrepilo kršenje že izborjenih pravic in represija nad manjšinami. Tako se je na primer ponovno povečala neenakost žensk. To je nedopustno, zato je treba vzpostaviti zakonodajo, ki bo ščitila pravice vsakega posameznika. Opaziti je tudi trend kriminaliziranja in zelo ozke razlage ustavnih pravic do mirnega zbiranja in do svobode izražanja, ki gre v smer nižanja standardov tovrstnih ključnih političnih pravic. (Združena levica 2016).

4.6 Participacija žensk v Novi Sloveniji

V stranki NSI aktivno podpirajo vključevanje žensk v politiko.

Znotraj stranke deluje ženska skupina, katere financiranje opredeljuje Statut stranke v 72. členu: »Finančno in materialno poslovanje stranke ureja poseben pravilnik, ki ga sprejme

izvršilni odbor in mora biti v skladu z zakonom, ki ureja financiranje političnih strank v Sloveniji.« (Nova Slovenija 2016).

Pravilnik določa zlasti način financiranja vseh organov stranke in odgovornost vseh, ki razpolagajo s sredstvi, način uporabe sredstev in finančni nadzor.

Enakost spolov je ena izmed temeljnih vrednot stranke, njihov program pa vključuje veliko vsebin, ki so aktualne za ženske.

a) Statut NSI in ženske

Organi stranke na državni ravni so: kongres, svet, predsednik, izvršilni odbor, nadzorni odbor in razsodišče.

V statutu se v 35. členu pojavi prva omejitev, in sicer, da ima stranka tri podpredsednike, med katerimi morata biti zastopana oba spola. Dva podpredsednika na predlog predsednika stranke imenuje in razrešuje svet stranke, tretjega podpredsednika pa volijo člani stranke zunaj meja Republike Slovenije.

V 68. členu: »Pravila za kandidiranje na državnih, evropskih, lokalnih in drugih volitvah sprejme svet stranke na predlog izvršilnega odbora stranke in morajo zagotavljati enake možnosti obeh spolov in vseh starosti.« (Nova Slovenija 2016).

b) Programska načela NSI in ženske

V volilnem programu 2014 je navedeno: »Človekove pravice in boj proti revščini sta osrednja dejavnika razvojne politike Evropske Zveze. To vključuje spodbudo izobraževanju, zagotavljanju osnovne medicinske preskrbe in prehrane, razvoju podeželja in kmetijske proizvodnje, podporo lastništvu in podjetniški pobudi. EZ mora posebej braniti pravice žensk in otrok.« (Nova Slovenija 2016).

Posebni ukrepi za enakost spolov so vključeni v programska načela:

»Partnerstvo v zasebnem okolju pomeni, da ženska in moški spoštujeta medsebojno različnost, da sta odgovorna drug do drugega in da soglašata s pravično delitvijo nalog znotraj in zunaj družine. Prizadevali si bomo odpraviti vse oblike neenakopravnosti, s katerimi se ženske

srečujejo v družini, na delovnem mestu, v politiki in na drugih področjih.« (Nova Slovenija 2016).

c) Organi NSI in ženske

V stranki NSI je predsednica ženska, imajo tudi podpredsednico ob dveh podpredsednikih. Ženske so zastopane znotraj stranke, vendar moški po številčnosti prevladujejo.

Tabela 4. 7: Ženske v organih strank NSI

Obdobje mandata	Predsednik/-ica		Podpredsednik/-ica			Programski svet			Izvršni odbor		
	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število Mest	M	Ž
NSi		1	3	2	1				18	1	5

V stranki je organizirana posebna ženska skupina, njeno financiranje jasno opredeli statut stranke. Ženske organizacije imajo neomejeno možnost, da o enakosti spolov odpirajo tako javne kot znotraj strankarske razprave. Ker je enakost spolov ena izmed osnovnih programskih vrednot stranke, so posebni ukrepi za enakost vključeni v volilne programe.

V statutu stranke so predvideni minimalni deleži za spol v organih stranke (35.člen in 68. čl en). Pravila za kandidiranje na državnih, evropskih, lokalnih in drugih volitvah sprejme svet stranke na predlog izvršilnega odbora stranke in morajo zagotavljati enake možnosti obeh spolov in vseh starosti. (Nova Slovenija 2016)

4.7 Participacija žensk v Zavezništvu socialno-liberalnih demokratov

a) Statut Zavezništvo in ženske

Stranka v Statutu opredeli organizacijo in delovanje stranke. V statutu so opredeljeni organi stranke in njihove pristojnosti. V uvodu statuta so opredeljene temeljne vrednote stranke, to pa

je pravičnost, ki je zasnovana na spoštovanju človekovih pravic in ustavno zagotovljeni enakopravnosti vseh državljanov in državljanek.

V statutu (35. člen) imajo predvideno, da mora med kandidatnimi listami za organe kot biti najmanj tretjinska zastopanost žensk.

»Če veljavna zakonodaja ne določa drugače, morajo kandidatne liste za sestavo kolegijskih organov stranke na vseh ravneh zagotavljati najmanj tretjinsko zastopanost enega spola.« (35. člen Statuta).

Sicer pa je potrebno še poudariti, da celoten tekst uporablja obojespolna dikcija (npr.: kandidat/kandiatka in predsednik/predsednica) in nam da vedeti, da dostopnost funkcij ni odvisna od spola.

b) Programska načela Zavezništvo in ženske

Člani Zavezništva Alenke Bratušek so na programskem kongresu maja 2016 spremenili ime stranke – ta se je preimenovala v Zavezništvo socialno-liberalnih demokratov in sprejeli resolucijo, v kateri so določene programske prioritete, dotikajo se gospodarstva, javnih financ, enakih možnosti in varnosti ter človekovih pravic.

Skladno s sprejetimi programskimi prioritetai bo stranka zagovarjala spolne kvote, inovacije, nova delovna mesta in trajnosti razvoj, vzdržne javne finance ter transparentno upravljanje državnega premoženja, enake pravice za vse s poudarkom na ženskah in mladih ter zagotavljanje varnost in spoštovanje človekovih pravic ob begunski krizi.

Tako med drugim nameravajo spodbujati tuje investicije, posebno pozornost namenjati obrtništvu in podjetništvu, preveriti delovnopravno zakonodajo ter postopno uveljaviti model krožnega gospodarstva. Poleg tega zagovarjajo postopno zniževanje primanjkljaja in dolga, prestrukturiranje davčnih obremenitev, zdravstveno in pokojninsko reformo, učinkovitejšo javno upravo. (Zavezništvo 2016)

c) Akcijski načrt za enakost spolov

Akcijski načrt kot tak sicer ne obstaja, vendar se v sklopu zgoraj omenjene resolucije predvideva tudi postopna vpeljava spolnih kvot v upravah in nadzornih svetih večjih družb, dodatni zakonodajni ukrepi za lažje usklajevanje dela in družine, popravki volilnega sistema na lokalni ravni v prid večje enakosti spolov.

d) Organi stranke Zavezništvo in ženske

Organi stranke na državni ravni so kongres, svet stranke, izvršni odbor, predsednica ali predsednik, največ štiri podpredsednice ali podpredsedniki, generalna sekretarka ali generalni sekretar, nadzorni odbor in častno razsodišče.

Najvišji organ stranke je kongres, ki sprejema in spreminja statut ter program stranke, voli in razrešuje predsednico/ka stranke, podpredsednico/ka stranke in druge voljene člane sveta stranke. Kongres zaseda na vsake štiri leta.

Svet stranke odloča o drugih vprašanih izvajanja politike in programa stranke med dvema kongresoma, spremlja izpolnjevanje programa in kongresnih usmeritev stranke ter daje politične smernice za delo stranke in njenih organov med kongresoma. Prav tako sprejema volilni program in usmeritve stranke za volitve na državni ravni in ravni EU ter odloča o koalicijskih in drugih povezovanjih stranke. Svet tudi obravnava delo izvršnega odbora stranke, predsednice ali predsednika stranke in generalnega sekretarja ali generalne sekretarke stranke ter voli in razrešuje voljene člane izvršnega odbora.

Izvršilni odbor stranke uresničuje program stranke, organizira in izvaja njene dejavnosti, skrbi za udejanjanje sklepov in stališč kongresa ter sveta. Odbor odloča o kadrovskih, strukturnih, organizacijskih in ostalih zadevah stranke ter v zvezi s tem sprejema ustrezne akte. Na predlog predsednice ali predsednika stranke v skladu z veljavno zakonodajo določa kandidatke in kandidate stranke za volitve v državni zbor, predstavniške organe EU in za predsednico oziroma predsednika republike.

Predsednica ali predsednik stranke stranko predstavlja v javnosti in jo vodi. Skrbi za udejanjanje sklepov in stališč kongresa, sveta ter izvršnega odbora. Med dolžnosti predsednice sodijo še sklic kongresa stranke, predlaganje kandidatke ali kandidatov za podpredsednico ali podpredsednika stranke, imenovanje generalnega sekretarja. O svojem delu poroča kongresu.

Podpredsednik/ca sodeluje s predsednico stranke in opravlja naloge, določene s statutom.

Generalni sekretar zastopa stranko v pravnem prometu in je finančno ter materialno odgovoren.

Nadzorni odbor nadzoruje finančno in materialno poslovanje stranke, tolmači statut in druge akte stranke, ocenjuje skladnost ravnanj in odločitev organov s statutom ter potrjuje finančni načrt in zaključni račun stranke.

Tabela 4. 8: Ženske v organih strank Zavezništvo

Obdobje mandata	Predsednik/-ica		Podpredsednik/-ica			Programski svet			Izvršni odbor		
	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število mest	M	Ž
2014		1	1		1	27	16	11	7	4	3

V organih Zavezništva socialno-liberalnih demokratov so ženske kar najbolj enakomerno zastopane, imajo predsednico in podpredsednico, razmerje članov v drugih organih, kot sta programski svet in izvršilni odbor, je sicer v prid moških, vendar ženske zavzemajo skoraj 40 % vseh položajev, kot je razvidno iz tabele 4.8.

Znotraj stranke ni organizirana posebna ženska organizacija/skupina, so pa sprejeli akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov. Med mehanizme stranke za večjo participacijo žensk bi lahko navedli sprejem resolucije, ki predvideva vpeljavo spolnih kvot v upravah in nadzornih svetih večjih družb ter dodatne zakonodajne ukrepe.

V statutu predvidevajo tretjinski delež žensk na kandidatnih listah (razen, če zakonodaja ne določa drugače). Kandidaturne liste oblikuje izvršni odbor na predlog predsednice. Izvršni odbor je tudi lahko odgovoren za pravilnik, ki določa postopek in potek volitev.

4.8 Povzetek analize

V tem poglavju smo pod drobnogled vzeli slovenske parlamentarne stranke. Pregledali smo njihove statute, da vidimo, kako so organizirani, ter volilne programe, poslovniške in druge interne akte, da se seznanimo z njihovimi vrednotami. Zanimalo nas je, ali so parlamentarne

stranke prijazne ženskam, oziroma ali obstajajo ovire za večjo participacijo žensk. V strankah SDS, DESUS, SD in NSi imajo organizirane ženske skupine in formalno urejeno njihovo financiranje ter delovanje. V stranki SMC se ustanovitev ženske skupine načrtuje.

V volilnih programih in pri nekaterih celo med temeljnimi načeli poudarjajo osnovne človekove pravice in med njimi enakopravnost obeh spolov.

Kot posledica uvajanja kvot imajo vse stranke predpisane minimalne deleže, ki jih treba upoštevati pri oblikovanju kandidatnih list za volitve. V strankah SDS, DESUS, SD in NSi imajo pripravljene akcijske načrte za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov oziroma so le ti nastali v sklopu aktivnosti ženskih organizacij. Izjema so novejša stranke ZL, SMC in Zavezništvo, ki imajo pripravljene pobude v sklopu volilnih programov oziroma programskih resolucij.

5 SKLEP

Osnovno hipotezo diplomske naloge, kjer smo postavili trditev, ki pravi, da se **slovenske parlamentarne stranke formalno in dejansko zavzemajo za večjo zastopanost žensk v parlamentu**, lahko potrdimo.

V diplomskem delu smo ugotovili, da je politika še vedno področje, kjer dominira moški spol. To je tista polovica, ki je v zgodovini od nekdaj participirala na oblasti. Glede na to, da je status moških in žensk danes pravno formalno izenačen, pa je podreprezentiranost žensk v polju politike očitna. Kot navaja Antić (Antić 2001, 132), ima Slovenija kar nekaj skupnih značilnosti s ostalimi sistemi Vzhodne in Srednje Evrope, kot na primer veliko število strank, nestabilen strankarski sistem, saj še vedno nastajajo nove stranke, manjše se združujejo v koalicije, da lažje nastopijo na volitvah; relativno veliko število parlamentarnih strank in dominacija moških v strankah.

V diplomskem delu smo se osredotočili na participacijo žensk v slovenskih parlamentarnih strankah. V prvem sklopu analize smo preverjali prisotnost žensk v organih odločanja in ugotovili, da je trenutno prisotnost poslank najvišja doslej. V preteklosti je delež žensk dosegal 12–13 %. Na predzadnjih in zadnjih volitvah je presegel 30-odstotni delež. Vendar se slika spremeni, ko naredimo pregled po funkcijah poslank. V zadnjih 25 letih ni bilo niti ene predsednice državnega zbora in trenutno tudi ni podpredsednice. V celotni zgodovini je bilo 25 podpredsednikov, od tega so to funkcijo ženske zavzele le 6-krat. Od osmih poslanskih skupin le eno vodi ženska, celo tri pa nastopajo kot namestnice vodij. Ženske vodijo 6 delovnih teles, moški pa preostalih 19. V Državnem svetu je situacija še slabša, saj delež svetnic nikoli ni presegel 12,5-odstotnega deleža, med predsedniki Državnega sveta pa prav tako kot v Državnem zboru, ni bilo nobene ženske.

Torej lahko sicer sklepam, da se participacija žensk sicer povečuje, vendar si še utirajo pot na najvišje pozicije. Z vpeljavo kvot se je zgodil tudi pozitiven premik. Le-te same po sebi seveda ne rešijo problema participacije žensk v politiki, vsekakor pa pozitivno vplivajo na premike v delovanju strank in spodbujajo napore za promocijo žensk v politiki.

Potrdimo lahko postavljeni podhipotezi, da se **povečuje število kandidatur in število izvoljenih žensk na kandidatnih listah parlamentarnih strank**. Kot je razvidno iz tabele 4.4., se je število izvoljenih kandidatk v zadnjih dveh letih povečalo za 20 %.

V drugem sklopu analize pa smo preverjali, ali so parlamentarne stranke prijazne ženskam, oziroma ali obstajajo ovire za večjo participacijo žensk. Le-te bi lahko bi lahko iskali v določenih značilnostih strank, kot so njena organizacija, ideologija (ali je v programskih načelih obravnavana enakost spolov), formalna pravila (ali statut obravnava vprašanje enakih možnosti obeh spolov) in aktivnosti žensk (obstoj ženske skupine).

S pomočjo vprašalnika smo prišli do naslednjih ugotovitev. V Strankah SDS, DESUS, SD in NSi imajo organizirane ženske skupine, urejeno njihovo financiranje ter delovanje. V stranki SMC se ustanovitev ženske skupine načrtuje.

Vse stranke se zavzemajo za enake možnosti spolov in jih navajajo med programskimi načeli. Prav tako imajo tudi vse stranke predpisane minimalne deleže za posamezen spol.

Vse omenjene stranke razen ZL, SMC in Zavezništva, imajo pripravljene akcijske načrte oziroma so le ti nastali v sklopu aktivnosti ženskih organizacij. Omenjene tri stranke pa imajo pripravljene pobude v sklopu volilnih programov oziroma programskih resolucij. Podhipotezi, da so parlamentarne stranke uvedle akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov, tako lahko le delno pritrdim.

Na podlagi vprašalnika lahko pridem do zaključka, da so stranke ženskam prijazne, le da novo nastale stranke nimajo organiziranih ženskih skupin ter pripravljenega akcijskega načrta, ki ga je narekovala resolucija o enakih možnostih spolov iz 2005, torej pred njihovim nastankom.

Prav tako ne moremo v celoti potrditi podhipoteze, da stranke delujejo kot vratarji (gatekeeperji) in omejujejo nastop žensk na kandidatnih listah. Kot povzema Antić (Antić 2000, 133), so stranke pomembna ovira, ko gre za uvrščanje in razporejanje žensk na kandidatnih listah. Povzema tudi mnenje Illonszkijeve, ki meni da so stranke močnejša pojasnjevalna variabla za možnost žensk v politiki, kot volilni sistem. Navede tudi ugotovitev Siemienske, da sta uvrstitev

in vrstni red na kandidatni listi odvisni od dobre volje strankarskih vratarjev. Jalušič in Antič (Jalušič in Antič 2000, 37) navajata, da Slovenija nima »ugodnega volilnega sistema« za izvolitev žensk. Volilni sistem je sicer proporcionalni, a z razdelitvijo volilnih enot na volilne okraje so vneseni elementi večinskega sistema. Osem volilnih enot je razgrajenih na 11 volilnih okrajev, v katerem stranke postavijo posamezne kandidatke ali kandidate, ki najprej tekmujejo za glasove s kandidati drugih strank, potem pa za izvolitev še s kolegi iz lastne stranke. kar pa seveda vpliva neugodno na izvolitvene možnosti žensk. Število volivk in volivcev v posamezni volilni enoti odgovarja načelu, da se en poslanec ali poslanka voli na približno enako število prebivalcev in prebivalk. Ovira torej ni samo odsotnost politične volje, ampak tudi institucionalna neprilagojenost volilnega sistema delovanju ukrepov za zagotavljanje enakih možnosti moških in žensk. (T.Š. Pleš in drugi 2013, 17).

Na splošno lahko postavljeno podhipotezo potrdimo, saj smo z analizo statotov, poslovnikov in drugih pravno formalnih dokumentov ugotovili, da stranke oblikujejo kandidatne liste, ker pa nismo prejeli točnih odgovorov, na kak način so postavljene, podhipoteze ne moremo preveriti. Pomemben dejavnik pri sami izvolitvi pa je tudi volilni sistem.

6 LITERATURA

1. Antič Gaber, Milica. 1998. *Ženske v parlamentu*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
2. ---, ur. 2011. *Ženske na robovih politike*. Ljubljana: Založba Sophia.
3. Antič, Milica G. in, Jasna Jeram. 2011. *Dan s političarko : pilotni projekt mentoriranja mladih žensk v politiki*. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije, Urad za enake možnosti.
4. Antič, Milica G., Živa Humer, Slavko Gaber, Jasna Podreka, Sara Rožman, Irena Selišnik, Iztok Šori, Veronika Tašner, Pavel Zgaga, Valentina Hlebec in Samo Uhan. 2015. *Zahtevna razmerja: spol, strukturne ovire in priložnosti*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
5. Antič, Milica G., Irena Selišnik, Nataša Purkat in Maruša Gortnar. 2003. *Ženske v slovenskem parlamentu : pod kritično maso zastopanosti : (raziskovalno poročilo)*. Ljubljana: Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije.
6. Antič, G. Milica. 2000. *Ne-srečno razmerje : strankarska politika in ženske v državah Vzhodne in Srednje Evrope. Tranzicija in neenakost med spoloma*. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr34-35antic.PDF>. (7. julij 2016).
7. Antič, Milica G. in sodelavke. 2003. *Ženske v slovenskem parlamentu : pod kritično maso zastopanosti : (raziskovalno poročilo)*. Ljubljana : Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije.
8. Antič, Milica G. in Irena Selišnik. 2012. Politično polje, zasebno življenje in vstopanje žensk v politiko. *Teorija in praksa* 42 (2): 396–415.
9. Brezovšek, Marjan, Miro Haček in Alenka Krašovec (uredniki). 2004. *Lokalna demokracija I, Analiza lokalnih volitev 2002*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
10. Brezovšek, Marjan in Simona Kukovič. 2012. Demokracija in participacija na lokalni ravni. *Lokalna demokracija. 4, Aktualni problemi slovenske lokalne samouprave* : 19–37.
11. Della Porta, Donatella. 2003. *Temelji politične znanosti*. Ljubljana: Sophia.
12. DeSUS – Demokratične stranke upokojencev Slovenije. Dostopno prek: <http://desus.si/> (19. avgust 2016).
13. Deželan, Tomaž, Danica Fink-Hafner, Mitja Hafner-Fink, Samo Uhan, Tanja Renner, in Rudi Rizman. 2007. *Državljanstvo brez meja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

14. Domjan, Alja. 2016. *Spolne kvote v politiki : "enakomerna zastopanost spolov ali umetno ustvarjena enakopravnost"*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
15. *Državni svet*. Dostopno prek: <http://www.ds-rs.si/> (26. avgust 2016).
16. *Državni zbor*. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/> (26. avgust 2016).
17. Fink-Hafner, Danica in Miro Haček. 2001. *Demkrtični prehodi II : Slovenija v primerjavi z drugimi nekdanjimi jugoslovanskimi republikami*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
18. Fink-Hafner, Danica. 2001. *Politične stranke*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
19. Grabner, Anja. 2010. *Teorija predstavnštva in selekcija kandidatov za volitve : (primer Socialnih demokratov.)* Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede
20. Hočevar, Barbara. 2015. Enakopravnost spolov. Ženske v politiki: na oblast pridejo v času krize, *Delo*, 3. julij. Dostopno prek: <http://www.delo.si/assets/info5/20150307/enakopravnost-spolov/do/sklop1-1.html> (18. julij 2016).
21. *Iniciativa za demokratični socializem*. Dostopno prek: <http://www.demokracicni-socializem.si/html> (15. avgust 2016)
22. Jalušič, Vlasta in Milica G. Antić, 2001. *Ženske, politike, možnosti : perspektive politike enakih možnosti v Srednji in Vzhodni Evropi*. Ljubljana : Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije.
23. Jeretič, Sebastian. 2000. Feminizem in politika emancipacije. *Teorija in praksa* 37 (3): 475-493.
24. Krašovec, Alenka in Danica Fink-Hafner. 2000. *Moč v političnih strankah: odnosi med parlamentarnimi in centralnimi deli političnih strank*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
25. Kustec Lipicer, Simona, Samo Kropivnik, Tomaž Deželan in Alem Maksuti. 2011. *Volilni programi in stališča*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.
26. Molan, Jasmina. 2005. *Politična participacija*. . Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
27. Murko Pleš, Angela, Klara Nahtigal in Tanja Skornšek Pleš. 2011. *Vpliv volilnih okrajev na izvoljivost žensk*. Ljubljana: Ženski lobi Slovenije.
28. *Nova Slovenija*. Dostopno prek: <http://nsi.si/> (26. julij 2016).

29. Pleš, Tanja S., Klara Nahtigal in Angela Murko Pleš. 2013. *Ženske v politiki v Sloveniji - analiza stanja*. Ljubljana: Inštitut za družbeno kreativnost.
30. Rangus Marjeta Drago Zajc. 2010. Koncept predstavnštva : kdo koga predstavlja in kako. *Teorija in praksa* 47 (4): 732–748.
31. Računsko sodišče Republike Slovenije. 2015a. *Revizijsko poročilo: Poslovanje politične stranke Inicijativa za demokratični socializem v letu 2014*. Dostopno prek: [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K4FEB347ACAC9F31FC1257FB1004E34EE/\\$file/PP_PS_.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K4FEB347ACAC9F31FC1257FB1004E34EE/$file/PP_PS_.pdf) (24. avgust 2016).
32. --- 2015b. *Revizijsko poročilo: Poslovanje politične stranke Demokratična stranka dela v letu 2014*. Dostopno prek: [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K192368D675FC9FC1C1257FB1004DDC6A/\\$file/PP_PS14_DSD.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K192368D675FC9FC1C1257FB1004DDC6A/$file/PP_PS14_DSD.pdf) (24. avgust 2016).
33. --- 2015c. *Revizijsko poročilo: Poslovanje politične stranke Stranka za ekološki socializem in trajnostni razvoj Slovenije – TRS v letu 2014*. Dostopno prek: [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/KB5F27173FD98D496C1257FB200294A0B/\\$file/PP_PS_TRS.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/KB5F27173FD98D496C1257FB200294A0B/$file/PP_PS_TRS.pdf) (24. avgust 2016).
34. *Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005-2013* (ReNPEMZM). Uradni list RS, št. 100/05. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO29> (19. avgust 2016).
35. *Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2015–2020* (ReNPEMŽM15–2) Uradni list RS, št. 84/15 . Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO108> (19. avgust 2016).
36. Selišnik, Irena, Milica G. Antić in Tina Kogovšek. 2012. Raziskovanje ovir (v polju zasebnega) za enako prisotnost žensk in moških v politiki. *Teorija in praksa* 49 (2): 336–355.
37. *Slovenska demokratska stranka*. Dostopno prek: <https://www.sds.si/> (19. avgust 2016).
38. *Socialna demokracija*. Dostopno prek: <http://www.socialnidemokrati.si/> (17. julij 2016).
39. Spruk, Jure. 2013. *Posredna vs. neposredna demokracija*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
40. Statistični urad Republike Slovenije. 2007. *Dejstva o moških in ženskah v Sloveniji*.

- Dostopno prek: https://www.stat.si/doc/pub/dejstva_zenske_moski.pdf (20.avgust 2016).
41. *Stranka za ekososializem in trajnostni razvoj Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.gibanje-trs.si/kaj-in-kdo-smo-trs.html> (15. avgust 2016).
 42. *Stranka modernega centra*. Dostopno prek: <http://www.strankasmc.si/> (23.avgust 2016).
 43. *Ustava Republike Slovenije* (URS).Uradni list RS, št. 33/91-I. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=USTA1> (23.avgust 2016).
 44. Vidic, Mateja. 2006. *Politična participacija žensk v Sloveniji*. . Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
 45. *Zakon o enakih možnostih žensk in moških* (ZEMŽM). Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A in 33/16 – ZVarD. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=2002-01-2837> (23.avgust 2016).
 46. *Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja*. Uradni list RS, št. 93/07 – uradno prečiščeno besedilo in 33/16 – ZVarD. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3908> (23.avgust 2016).
 47. *Zakon o volitvah v državni zbor* (ZVDZ) . Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo in 54/07 – odl. US. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO185> (23.avgust 2016).
 48. *Zakon o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v evropski parlament* (ZVPEP). Uradni list RS, št. 40/04 – uradno prečiščeno besedilo, 41/07 – ZVRK, 109/09 in 9/14. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3401&d=49682-p=3> (23. avgust 2016).
 49. *Zavezništvo socialno-liberalnih demokratov*. Dostopno prek: <http://www.zaveznistvo.si/> (26.avgust 2016).
 50. *Združena levica*. Dostopno prek: zdruzena-levica.si/ (15. avgust 2016).
 51. *Združena levica – Demokratična stranka dela*. Dostopno prek; <http://dsd.si/> (15. avgust 2016).
 52. Židan, Alojzija. 1993. Modeli za raziskovanje učinkov socializacijskega procesa. *Teorija in praksa* 30 (5/6): 555–559.

PRILOGE

PRILOGA A - Odgovori SMC, Jure Vozelj, sekretariat SMC

Pozdravljeni ga. Polak,

V prilogi najdete odgovore na nekatera Vaša vprašanja.

Posebej akcijskega načrta za spodbujanje enakosti, kolikor vem, nimamo, seveda pa v praksi skrbimo, da so ženske enakomerno zastopane na vseh ravneh. Prav tako v našem programu enakost spolov ni eksplicitno zapisana, gre pa naše praktično delovanje, kot že rečeno, v tej smeri. Tako da mislim, da bi lahko rekli, da je enakost spolov eno izmed osnovnih programskih načel stranke.

Lep pozdrav in veliko sreče pri zagovoru diplomske naloge želim,

Jure Vozelj, Sekretariat SMC

Vprašalnik za politične stranke

Spoštovani,
vljudno vas prosimo, da odgovorite na naslednja vprašanja.

1. Ali je znotraj vaše stranke organizirana posebna ženska organizacija / skupina?

DA

NE, je pa v fazi ustanavljanja

2. Če da, ali je v vaši stranki jasno opredeljeno financiranje ženskih organizacij / skupin?

DA

NE

3. Ženske organizacije imajo neomejeno možnost, da o enakosti spolov odpirajo tako javne kot znotraj strankarske razprave.

DA

NE

4. Ali je vaša stranka sprejela akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov (v skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških) ?

DA

NE

5. Če da, ali stranka spoštuje sprejeti načrt?

DA

NE

6. Prosimo opišite strategijo (mehanizme) stranke za večjo participacijo žensk v politiki.

Stranka modernega centra daje veliko vlogo participaciji žensk v politiki. Poslanska skupina SMC ni samo največja po absolutnem številu poslancev v zgodovini obstoja Državnega zbora Republike Slovenije, ampak tudi po deležu žensk v poslanski skupini (15 od 35, tj. 42%).

Prav tako je danes v sestavi vlade največji delež ministric (trenutno je ta delež 41%; 7 ministric v 17-članski vladi).

Prvič v zgodovini vodi največjo vladno poslansko skupino ženska, tj. vodja poslanske skupine SMC dr. Simona Kustec Lipicer.

Prav tako je v stranki SMC izjemno velik delež ženskih občinskih in mestnih svetnic. Ženske so v velikem delu zastopane tudi v organih stranke, tako na državni kot na lokalni ravni, saj tako velevajo notranja pravila stranke (npr. v predsedstvu lokalnega odbora, ki ima enega predsednika in dva podpredsednika mora biti najmanj ena ženska).

7. Enakost spolov je ena izmed osnovnih programskih vrednot stranke.

DA

NE

8. Posebni ukrepi za enakost spolov so vključeni in imajo prednost v volilnih programih.

DA
NE

9. Stranka služi kot kanal med ženskimi pobudami nevladnih organizacij v civilni družbi, parlamentom in vlado (če jo sestavlja).

DA
NE

10. Ali imate v statutu predpisane minimalne deleže za posamezen spol v organih stranke?

DA

NE

11. Če da, jih prosimo opišite.

Enako kot za predsedstva lokalnih odborov velja za predsedstvo stranke, v njem mora biti vsaj ena ženska.

12. Kdo je v stranki odgovoren za oblikovanje kandidature liste?

13. V spodnjo tabelo vpišite zastopanje individualnih funkcij in v organih stranke po spolu in številu. V primeru, da ne razpolagate s podatki za več mandatov, vnesite podatke vsaj za zadnjega.

Obdobje mandata	Predsednik/-ica		Podpredsednik/-ica			Svet stranke			Izvršni odbor			Opombe
	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število mest	M	Ž	Število mest	M	Ž	
2014-	1		2	1	1	16	11	5	60	34	26	

Hvala za vaš čas!

PRILOGA B – Odgovori DESUS, Nina Stankovič, Predstavnica za odnose z javnostmi

1. Ali je vaša stranka sprejela akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov (v skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških) ?

Da, tovrstni interni akt smo sprejeli in se ga tudi držimo.

2. Če da, ali stranka spoštuje sprejeti načrt?

Seveda, uravnoteženost spolov smo spoštovali tudi že prej. To je razvidno tudi iz števila naših poslank, izvoljenih je bilo 40 % žensk, zdaj pa je razmerje nekoliko nižje, ker se je naši poslanski pridružil poslanec Peter Vilfan, in znaša 36 %. Imeli smo 2 ministrici in dva ministra, torej razmerje 50/50. Po odstopu ministrice, pa imamo trenutno 3 ministre in 1 ministrico (75/25).

3. Prosimo opišite strategijo (mehanizme) stranke za večjo participacijo žensk v politiki.

Ženske so aktivno in enakopravno vključene v vse organe stranke, tudi na naših kandidatnih listah je praviloma več žensk, kot jih predpisuje zakon.

4. Ženske organizacije imajo neomejeno možnost, da o enakosti spolov odpirajo tako javne kot znotraj strankarske razprave.

Ne razumem vprašanja, se pa strinjam z vašo trditvijo.

Lepo vas pozdravljam.

Nina Stankovič

Predstavnica za odnose z javnostmi

PRILOGA C – Odgovori SDS, Alenka Jeraj, Predsednica Ženskega odbora SDS

Spoštovana gospa Polona Polak,

Posredujem vam odgovor na vaša vprašanja:

1. Ali je vaša stranka sprejela akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov (v skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških) ?
2. Če da, ali stranka spoštuje sprejeti načrt?
3. Prosimo opišite strategijo (mehanizme) stranke za večjo participacijo žensk v politiki.

Akcijski načrt za spodbujanje enakih možnosti in enakosti spolov v Slovenski demokratični stranki (v nadaljevanju SDS) izvajamo v skladu s programskimi izhodišči Ženskega odbora SDS, Evropsko konvencijo o človekovih pravicah in Deklaracijo o enakosti žensk in moških.

S poudarkom na:

- skrb za spoštovanje človekovih pravic, s posebnim poudarkom na pravicah žensk in otrok,
- skrb za uravnoteženo zastopnost spolov na vseh področjih družbenih dejavnosti v Sloveniji,
- skrb za enake možnosti žensk in moških pri njihovem osebnem ter poklicnem razvoju,
- krepitev vloge žensk pri oblikovanju in izvajanju politike v slovenskem in mednarodnem prostoru,
- pospeševanje zavedanja žensk o njihovi vlogi v družbi,
- spodbujanje izobraževanja žensk,
- spodbujanje in organizacijo druženja ter spoznavanja žensk,

- okrepitev ženskega odbora v okviru Slovenske demokratične stranke,
- krepitev vloge žensk pri oblikovanju politik Slovenske demokratične stranke,
- vključitev Ženskega odbora SDS v mednarodno mrežo podobnih skupin,

Slovenska demokratična stranka je članica:

EVROPSKE
Ljudske stranke

MEDNARODNE
DEMOKRATSKE ZVEZE

ZVEZE SREDINSKIH
DEMOKRATOV

Slovenska demokratična stranka
Trstenjakova 8, SI-1000 Ljubljana
tel./fax: +386 1 43 45 450/52
Email: tajnistvo@sds.si, www.sds.si

- v podporo ženskim gibanjem v EU in tretjih državah.

Mehanizmi za zagotavljanje večje participacije žensk v politiki so odvisni tudi od tega za katero raven politike gre (nadnacionalna, nacionalna, lokalna). V večji meri gre za načrtna izobraževanja in usposabljanja. V SDS imamo zelo aktiven Ženski odbor, sama kot predsednica tudi sodelujem pri iskanju potencialnih kandidat, ki jih ni malo. Tako da večjih težav z ženskami na kandidatnih listah v SDS nimamo.

Enakosti spolov namenjam pozornost na vseh družbenih področjih saj je le-ta pogoj demokracije.

Želim vam uspešen zaključek študija in veliko raziskovalnih navdihov,

PRILOGA Č – Izpolnjeni vprašalniki

Tabela Č. 1: Ženskam prijazna stranka SMC

SMC	SMC - odgovoril Jure Vozelj, Sekretariat SMC
Ali je znotraj vaše stranke organizirana posebna ženska organizacija / skupina?	NE , je pa v fazi ustanavljanja
Če da, ali je v vaši stranki jasno opredeljeno financiranje ženskih organizacij / skupin?	NE
Ženske organizacije imajo neomejeno možnost, da o enakosti spolov odpirajo tako javne kot znotraj strankarske razprave.	DA
Ali je vaša stranka sprejela akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov (v skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških) ?	
Če da, ali stranka spoštuje sprejeti načrt?	
Prosimo opišite strategijo (mehanizme) stranke za večjo participacijo žensk v politiki.	NE
Enakost spolov je ena izmed osnovnih programskih vrednot stranke.	DA
Posebni ukrepi za enakost spolov so vključeni in imajo prednost v volilnih programih.	DA

Stranka služi kot kanal med ženskimi pobudami nevladnih organizacij v civilni družbi, parlamentom in vlado (če jo sestavlja).	odgovor ni bil podan
Ali imate v statutu predpisane minimalne deleže za posamezen spol v organih stranke?	DA
Če da, jih prosimo opišite.	Enako kot za predsedstva lokalnih odborov velja za predsedstvo stranke, v njem mora biti vsaj ena ženska.
Kdo je v stranki odgovoren za oblikovanje kandidatne liste?	odgovor ni bil podan

Tabela Č. 2: Ženskam prijazna stranka SDS

SDS	Odgovorila Alenka Jeraj + spletni viri
Ali je znotraj vaše stranke organizirana posebna ženska organizacija / skupina?	DA
Če da, ali je v vaši stranki jasno opredeljeno financiranje ženskih organizacij / skupin?	DA
Ženske organizacije imajo neomejeno možnost, da o enakosti spolov odpirajo tako javne kot znotraj strankarske razprave.	DA
Ali je vaša stranka sprejela akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov (v skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških) ?	DA
Če da, ali stranka spoštuje sprejeti načrt?	DA

Prosimo opišite strategijo (mehanizme) stranke za večjo participacijo žensk v politiki.	II. točka programa Ženskega odbora - STRATEGIJA DELA
Enakost spolov je ena izmed osnovnih programskih vrednot stranke.	DA Program SDS 12. člen
Posebni ukrepi za enakost spolov so vključeni in imajo prednost v volilnih programih.	NE
Stranka služi kot kanal med ženskimi pobudami nevladnih organizacij v civilni družbi, parlamentom in vlado (če jo sestavlja).	DA
Ali imate v statutu predpisane minimalne deleže za posamezen spol v organih stranke?	DA
Če da, jih prosimo opišite.	
Kdo je v stranki odgovoren za oblikovanje kandidatne liste?	Možne kandidate predlagajo Izvršilni odbori občinskih odborov SDS, regijske koordinacije SDS, organi SDS, organi forumov in drugih oblik dela SDS na državni ravni. 22. člen Statuta SDS https://www.sds.si/sites/default/files/inline-images/Statut-SDS-2013-2017-po-14-seji-Svet-SDS%202015_nov.pdf

Tabela Č. 3: Ženskam prijazna stranka DESUS

DESUS	Odgovorila Nina Stankovič + spletni viri
Ali je znotraj vaše stranke organizirana posebna ženska organizacija / skupina?	NE
Če da, ali je v vaši stranki jasno opredeljeno financiranje ženskih organizacij / skupin?	NE
Ženske organizacije imajo neomejeno možnost, da o enakosti spolov odpirajo tako javne kot znotraj strankarske razprave.	NE
Ali je vaša stranka sprejela akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov (v skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških) ?	DA
Če da, ali stranka spoštuje sprejeti načrt?	DA
Prosimo opišite strategijo (mehanizme) stranke za večjo participacijo žensk v politiki.	
Enakost spolov je ena izmed osnovnih programskih vrednot stranke.	DA
Posebni ukrepi za enakost spolov so vključeni in imajo prednost v volilnih programih.	NE
Stranka služi kot kanal med ženskimi pobudami nevladnih organizacij v civilni družbi, parlamentom in vlado (če jo sestavlja).	

Ali imate v statutu predpisane minimalne deleže za posamezen spol v organih stranke?	DA
Če da, jih prosimo opišite.	Stranka ima največ tri podpredsednike. Eden izmed podpredsednikov mora biti drugega spola od ostalih dveh.
Kdo je v stranki odgovoren za oblikovanje kandidature liste?	51.člen Način in postopek kandidiranja, kriterije za evidentiranje kandidatov, skladno s pravilnikom, okvirni volilni program stranke in organizacijo volilne kampanje določi Izvršni odbor stranke. 54. člen: Listo kandidatov za Državni zbor določi volilna konferenca v posamezni volilni enoti

Tabela Č. 4: Ženskam prijazna stranka SD

Ali je znotraj vaše stranke organizirana posebna ženska organizacija / skupina?	DA
Če da, ali je v vaši stranki jasno opredeljeno financiranje ženskih organizacij / skupin?	DA
Ženske organizacije imajo neomejeno možnost, da o enakosti spolov odpirajo tako javne kot znotraj strankarske razprave.	DA
Ali je vaša stranka sprejela akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov (v skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških) ?	DA

Če da, ali stranka spoštuje sprejeti načrt?	DA
Prosimo opišite strategijo (mehanizme) stranke za večjo participacijo žensk v politiki.	
Enakost spolov je ena izmed osnovnih programskih vrednot stranke.	DA
Posebni ukrepi za enakost spolov so vključeni in imajo prednost v volilnih programih.	DA
Stranka služi kot kanal med ženskimi pobudami nevladnih organizacij v civilni družbi, parlamentom in vlado (če jo sestavlja).	DA
Ali imate v statutu predpisane minimalne deleže za posamezen spol v organih stranke?	DA (40%)
Če da, jih prosimo opišite.	Kandidatne liste za organe stranke na vseh ravneh morajo zagotavljati vsaj 40 % zastopanost enega spola, razen če to onemogoča struktura društva.
Kdo je v stranki odgovoren za oblikovanje kandidatne liste?	Kandidate določi konvencija stranke glede na predlog predsedstva stranke. (62. člen Statuta stranke)

Tabela Č. 5: Ženskam prijazna stranka ZL

Ali je znotraj vaše stranke organizirana posebna ženska organizacija / skupina?	Ne
Če da, ali je v vaši stranki jasno opredeljeno financiranje ženskih organizacij / skupin?	Ne

Ženske organizacije imajo neomejeno možnost, da o enakosti spolov odpirajo tako javne kot znotraj strankarske razprave.	Da
Ali je vaša stranka sprejela akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov (v skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških) ?	
Če da, ali stranka spoštuje sprejeti načrt?	
Prosimo opišite strategijo (mehanizme) stranke za večjo participacijo žensk v politiki.	Treba je zagotoviti spoštovanje, razširitev in izvršljivost vseh pravic in svoboščin. Z neoliberalnim obratom in padcem socialne države se je okrepilo kršenje že izborjenih pravic in represija nad manjšinami. <u>Tako se je na primer ponovno povečala neenakost žensk. To je nedopustno, zato je treba vzpostaviti zakonodajo, ki bo ščitila pravice vsakega posameznika.</u> Opaziti je tudi trend kriminaliziranja in zelo ozke razlage ustavnih pravic do mirnega zbiranja in do svobode izražanja, ki gre v smer nižanja standardov tovrstnih ključnih političnih pravic.
Enakost spolov je ena izmed osnovnih programskih vrednot stranke.	Da
Posebni ukrepi za enakost spolov so vključeni in imajo prednost v volilnih programih.	?
Stranka služi kot kanal med ženskimi	da

pobudami nevladnih organizacij v civilni družbi, parlamentom in vlado (če jo sestavlja).	
Ali imate v statutu predpisane minimalne deleže za posamezen spol v organih stranke?	Ne
Če da, jih prosimo opišite.	
Kdo je v stranki odgovoren za oblikovanje kandidature liste?	?

Tabela Č. 6: Ženskam prijazna stranka NSi

Ali je znotraj vaše stranke organizirana posebna ženska organizacija / skupina?	DA
Če da, ali je v vaši stranki jasno opredeljeno financiranje ženskih organizacij / skupin?	DA; statut stranke
Ženske organizacije imajo neomejeno možnost, da o enakosti spolov odpirajo tako javne kot znotraj strankarske razprave.	DA
Ali je vaša stranka sprejela akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov (v skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških) ?	?
Če da, ali stranka spoštuje sprejeti načrt?	?
Prosimo opišite strategijo (mehanizme) stranke za večjo participacijo žensk v politiki.	?

Enakost spolov je ena izmed osnovnih programskih vrednot stranke.	DA
Posebni ukrepi za enakost spolov so vključeni in imajo prednost v volilnih programih.	DA
Stranka služi kot kanal med ženskimi pobudami nevladnih organizacij v civilni družbi, parlamentom in vlado (če jo sestavlja).	
Ali imate v statutu predpisane minimalne deleže za posamezen spol v organih stranke?	DA
Če da, jih prosimo opišite.	Statut 35.člen in 68. člen
Kdo je v stranki odgovoren za oblikovanje kandidatne liste?	Pravila za kandidiranje na državnih, evropskih, lokalnih in drugih volitvah sprejme svet stranke na predlog izvršilnega odbora stranke in morajo zagotavljati enake možnosti obeh spolov in vseh starosti.

Tabela Č. 7: Ženskam prijazna stranka Zavezništvo

Stranke	ZAB
Ali je znotraj vaše stranke organizirana posebna ženska organizacija / skupina?	NE
Če da, ali je v vaši stranki jasno opredeljeno financiranje ženskih organizacij / skupin?	NE
Ženske organizacije imajo neomejeno možnost, da o enakosti spolov odpirajo tako javne kot znotraj strankarske	DA

razprave.	
Ali je vaša stranka sprejela akcijski načrt za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov (v skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških) ?	DA
Če da, ali stranka spoštuje sprejeti načrt?	
Prosimo opišite strategijo (mehanizme) stranke za večjo participacijo žensk v politiki.	Sprejem resolucije, ki predvideva vpeljavo spolnih kvot v upravah in nadzornih svetih večjih družb ter dodatne zakonodajne ukrepe.
Enakost spolov je ena izmed osnovnih programskih vrednot stranke.	DA
Posebni ukrepi za enakost spolov so vključeni in imajo prednost v volilnih programih.	DA
Stranka služi kot kanal med ženskimi pobudami nevladnih organizacij v civilni družbi, parlamentom in vlado (če jo sestavlja).	DA
Ali imate v statutu predpisane minimalne deleže za posamezen spol v organih stranke?	DA
Če da, jih prosimo opišite.	Če veljavna zakonodaja ne določa drugače, morajo kandidatne liste za sestavo kolegijskih organov stranke na vseh ravneh zagotavljati najmanj tretjinsko zastopanost enega spola. (35. člen statuta)

Kdo je v stranki odgovoren za oblikovanje kandidature liste?

Izvršni odbor na predlog predsednice.
Postopke in potek volitev lahko določi pravilnik, ki ga sprejme izvršni odbor.